زنجیرەی پەروەردەو بانگەواز
(٢٨)

جەژنی
سەری ساڵی زاینی ؟!!

ئامادەکردنی : ڕەووەند عبداللە

=========================

لە بڵاوکراوەکانی سایتی بەهەشت

www.ba8.org

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

=========================

تێبینی : مافی بڵاوکردنەوەی ئەم بابەتە بۆ هەموو موسڵمانێکە بە مەرجێ وەکو خۆی بڵاوی بکاتەوەو دەستکاری نەکرێت

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

زرنگ ... زرنگ .... دەنگی زەنگی مۆبایلەکە بەرز بوەوە .

یەکەم : السلام علیکم .

دووەم : و علیکم السلام .

یەکەم : سبەینێ یەکەم ڕۆژی جەژنی قوربانە چی ئەکەیت ؟

دووەم : بەتەمام بخەوم ، تاقەتی میوان و گەردن ئازایی و قەرەباڵغیم نیە .

یەکەم : منیش هەروەها . چەند نامەیەکی پیرۆزباییشم بۆ هاتووە تاقەتی وەڵامدانەوەم نەبوو

لە پاش تێپەڕبوونی ماوەیەك : دیسانەوە زەنگی مۆبایلەکە بەرز بووەوە .

یەکەم : جەژنت پیرۆز بێت .

دووەم : جەژنت پیرۆز بێت .داوای لێبوردن ئەکەم ئەوەندە جەژنە پیرۆزەم لەخەڵك کرد سەنتم نەما ناچار ئێستا نامە بۆ خەڵك ئەنێرم .

یەکەم : منیش وەکو تۆ نامەی پیرۆزباییم بۆ زۆربەی برادەران ناردوە .

دووەم : ئەم شەو چی ئەکەیت ؟

یەکەم : قاتێکی تازەم دووریوە ئەمڕۆ تۆزێك پەلە لە بەرگ دوورەکە ئەکەم بەڵکو بۆ شەو بۆمی تەواو بکات . دووەم : ئەم سەری ساڵە چی بکەین ؟!

یەکەم : ئەڕۆین سەردانێکی ئەو برادەرانە ئەکەین و پیاسەیەکیش ئەکەین ، خۆناشکرێ ئەم شەو شیك پۆش نەبین .

دووەم: من ماوەیەك پێش ئێستا قاتێکم دووری .

یەکەم : ئەم ساڵ زۆر دڵ گەرم و خۆشحاڵی .

دووەم : ئەی لەساڵێکدا یەك شەوە ، بابەخۆشی بەسەری بەرین ، ئەی جەنابت بۆ خۆشحاڵنیت قاتی تازەت داوەتە دورین ؟ هەردوو زەنگەکە بەم شێوە تەواو بوون !!!

زۆر زۆر بەداخەوە ئەمە حاڵی زۆربەی لاوەکانمانە لەکوڕو کچ لەجەژنەکانی خۆیان ئەخەون و بەخەو کات بەسەر ئەبەن !! لەجەژنی گاور و خاچ پەرەستانیش بە گەمەو خۆشی و شایی گێڕان کاتەکانیان بەسەر ئەبەن وەك بڵێیت تەنها جەژنێکیان هەیەو لەباووباپیرانیانەوە بۆیان ماوەتەوە !!! بەڕاستی جێگای داخ و بەزەیی پیا هاتنەوەیە کە خەڵێکی زۆر بەتایبەت لاوانمان لە سەری ساڵی زاینیدا بەشەو دەڕژێنە سەر جادەکان و نامەی پیرۆزبایی ئاراستەی یەکتر ئەکەن و سەردانی یەکتر ئەکەن و جەژن ئەگێڕن وخۆشحاڵی خۆیان دەرئەبڕن و کوێرانە ڕەفتار ئەکەن و بەجەژنی خۆیانی ئەزانن و کارتی ڕازاوە بۆ یەکتر ئەنێرن .

بەڕاستی جێگای داخە سەری ساڵی زاینی بەجەژنی خۆمان بزانین لەڕاستیدا نە جەژنە و نەش دەبێت ناوی لێبنرێت جەژن چونکە تایبەتە بەگاور و خاچ پەرستان ، و ئاشکراشە موسڵمانان دوو جەژنی تایبەت بەخۆیان هەیە کە جەژنی (**ڕەمەزان و قوربان**) ە ، کەدواتر ئەچینە سەر باسیان ، ئەمە لەلایەك . وە لەلایەکی تریشەوە : ئەگەر ئاینی ئیسلامیش وەك هەموو ئاینەکانی دونیا مێژوویەکی دیاری کراوو ڕونی نەبوایە ئەوا دەمانووت گرفتێك نیە سەری ساڵ بەجەژن بزانرێت ، بەڵام باوەڕداری بەڕێز : جێی خۆیەتی بۆ ساتێك بوەستیت و ئەم دوو خاڵەی خوارەوە بکەیتە تەوەری تێفکرینت و لەخۆت بپرسە :

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

یەکەم : ئایە بەڕاستی ئەم جەژنە بونی هەیە لەئاینی مەسیحیەکان کە(مەبەست پێیان ئەو کەسانەن کە لە سەر ئاینی پێغەمبەر مەسیح ـ علیه السلام ـ ماونەتەوە ، و ئاینەکەیان نەگۆڕیوە) ؟ یان داهێنراوی خاچ پەرستانە کە(مەبەست پێیان ئەو کەسانەیە کە مەسیح ـ علیه السلام ـ بە خوا دەزانن یان بە کوڕی خوا ، یان دەڵێن سێیەمی سێ خواکانە) ؟

گەر وامان دانا کە لەئاینی مەسیحیەکان بوونی هەبێت : ئەوا تۆ وەك بڕوادارێك لەسەرتە پێچەوانەیان بیتەوە. وەئەگەر لەئاینەکەیاندا بنەوایەکی نەبێت لێرەدا تۆ دوو جار بە هەڵەدا چووی :

١ / لاساییان دەکەیتەوە لە شتێکی بێ بنەوادا .

٢ / خودی لاسایی کردنەوەکەیشت بیدعەیە .

دووەم : ئایە بەپێی قورئانی پیرۆز و فەرموودە (**صحیح**) ەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ بۆمان هەیە سەری ساڵی زاینی بەجەژنی خۆمانی بزانین وئاهەنگی تیا بگێڕین

لەوەڵامدا ئەڵێم : گەر بەڕاستی بەدوای وەڵامی دروست دا دەگەڕێیت ئەوا لەم نوسراوەدا لەگەڵمانا بەو پاشان خۆت خاوەن بڕیاریت .

ئەو ڕاستیەی کە بەڵگە نەویستە ئەوەیە کە نابێت هەرگیز وتەی کەس پێش وتەی خوای پەروەردگار و پێغەمبەرەکەی ﷺ بخەین ، هەروەك پەروەردگار ئەفەرموێت : ﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّـهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا﴾ (سورة الأحزاب : ٣٦) .

واتە : بۆ هیچ بڕوادارێکی نێر و مێ نی یە ئەگەر خوای پەروەردگار و پێغەمبەرەکەی ﷺ فەرمایشێکیان کردبێت ، ووتە و گوفتاری خۆیان لە فەرمایشەکەی ئەوان بە باشتر بزانن ، ئەو کەسەش کە سەرپێچی خوای پەروەدگار و پێغەمبەرەکەی بکات ، ئەوا گومڕا بوونێکی ئاشکرا گومڕا بووە .

هەروەها ئەفەرموێت : ﴿ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ (سورة النور : ٦٣) .

واتە : با ئاگەدار بن ئەو کەسانەی کە سەرپێچی فەرمانەکانی دەکەن لەوەی کە تووشی فیتنەیەك بن ، یان تووشی سزایەکی سەخت و تووند ببن .

بۆیە لێرەدا چەند پرسیارێك باسەکەمان ئەوروژێنێت : ئایە خوای گەورە فەرمانی بە پێغەمبەرەکەی کردوە ﷺ کە لەم ڕۆژەدا جەژن بگێڕێت ؟!!! یان ئایە پێغەمبەری خوا ﷺ لە سەری ساڵی زاینیدا جەژنی گێڕاوە ؟!!! یان هاوەڵانی لەپاش خۆی لەو ڕۆژەدا جەژنیان گێڕاوە ؟!!! تۆ بڵێیت ئەو موسڵمانانەی لەم ڕۆژەدا جەژن ئەگێڕن بەهەڵەدا چوبێتن ؟ بڵێی جەژنی سەری ساڵی زاینیش سێیەم جەژنی موسڵمانان بێت ؟ یان تۆ بڵێیت بەشداری کردن تیایدا حەرام بێت ؟ زۆر پرسیاری تریش .

بەدڵنیاییەوە خوای گەورە پێغەمبەرەکەی ئاگەدار کردۆتەوە کە لاسایی بێ باوەڕان و خاچ پەرستان نەکاتەوە پێغەمبەریش ﷺ هاوەڵانی لە خۆ شوبهاندنە بێ باوەڕان ئاگەدار کردۆتەوە لەهەموو کردارێکدا نەك تەنها لەجەژنەکاندا . وە ئەگەر بەوردی دیقەتی مێژووی ئیسلام بدەین تەنها سەرچاوەیەك بەدی ناکەین کە باس لەڕەوایەتی جەژن گێران بکات لەم ڕۆژەدا بەڵکو هەرهەمووی پێچەوانەی باس دەکات . وەبۆ

وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارانەی سەرەوە و چەندین پرسیاری تریش ئەم دێڕانەی خوارەوە باشترین بەڵگەن بۆ ئەوانەی بەدوای ڕاستی دا بگەڕێن :

بەڵگە لەقورئان

جەژن : ناوێکە هەموو ڕۆژ و شوێنێك دەگرێتەوە ، وشەی (**عید**) یش لەزمانەوانیدا بەهەموو ڕۆژێك دەوترێ کەتیایدا خەڵك کۆبێتەوە ، وە بۆیە پێ ی وتراوە (**عید**) چونکە جار لەدوای جار دەگەڕێتەوە و دوبارە ئەبێتەوە .

موسڵمانانیش دوو جەژنیان هەیە : جەژنی (**ڕەمەزان و قوربان**) ئەی ئەم جەژنە چیە کەخەڵکی بەهاتنی خۆشحاڵ ئەبن شایی ئەگێرن و پیرۆزبایی لەیەکتر ئەکەن ؟!!

زانای پایەبەرزی ئیسلام (**ابن تیمیة**) فەرموویەتی : ((جەژنەکان لەو تایبەت مەندیانەن کە ئاینەکانی لەیەکتر پێ جیا ئەکرێتەوە)) ، کەوا بوو سەری ساڵی زاینی جەژنی موسڵمانان نیە . دەزانم ڕاستە خۆ ئەڵێیت بەڵگەت چیە ؟ خوای پەروەردگار لەچەندین ئایەتدا ئاگەداری کردوینەتەوە لەوەی کە خۆمان نەشوبهێنین بە بێ باوەڕان و خاچ پەرستان وەك لەم ئایەتانەی خوارەوەدا بەڕونی دیارە :

١ ـ ﴿ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾

(سورة الفرقان : ٧٢) .

(**محمد**) کوڕی (**سیرین**) فەرموویەتی : مەبەست لەم ئایەتە ﴿ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ﴾ (**شعانین**)ە کە یەکێکە لە جەژنی خاچ پەرستان .

وە (**ربیعەی**) کوڕی (**أنس**) یش فەرموویەتی : مەبەست پێ ی جەژنی بێ باوەڕانە ، وە لە چەندەها کەسانی پێشینەوە هەمان واتا دەگێڕێتەوە .

٢ ـ ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ (سورة الجاثية : ١٨) ، واتە : ئاینێکی تێرو تەسەلمان بۆ ناردوی لەوەی فەرمان دەکا بە هەموو چاکەیەك و نەهیش دەکا لەهەموو خراپەیەك جاشوێنی بکەوە بۆ بەدەست هێنانی خۆشبەختی دونیاو دواڕۆژت وەنەکەی شوێنی کەسانێکی ئارەزو پەرەست و نەزان بکەوی .

٣ ـ ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاء بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ (سورة المائدة : ٥١) ، واتە : ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان بەخواو پێغەمبەر ﷺ هێناوە نەکەن گاور و خاچ پەرستان بەدۆستی خۆتان بزانن ، کە لەڕاستی دا ئەوان دوژمنی ئێوەن ، وە لە نێوان خۆیشیاندا دۆستی یەکترن و هەریەکێك لەئێوە ئەوان بەدۆست دابنێ ئەوا ئەویش لەوان دەبێ .

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تیمیة**) لەم بارەیەوە فەرموویەتی : ((بنەوای (**موالاة**) بریتی یە لە خۆشەویستی هەروەك بنەوای (**معاداة**) بریتی یە لە ڕق لێبوون ، چونکە خۆشەویستی هۆکارێکە بۆ نزیك بوونەوە لەیەکتر و ڕق لێبونیش (**المعاداة**) هۆکارێکە بۆ لەیەك دورکەوتنەوە))

٤ ـ ﴿اهدِنَا الصِّرَاطَ المُستَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنعَمتَ عَلَيهِمْ غَيرِ المَغضُوبِ عَلَيهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ﴾ (سورة الفاتحة : ٦ ــ ٧) ، واتە : خوایە ڕێگای ڕاستمان پێشان بدە و ڕێنموییمان بکە بۆ ڕێگەی ئەوانەی کە نیعمەتی خۆتت

بەسەریاندا ڕشتوە (کە بریتین لە : پێغەمبەران و پیاو چاکان و شەهیدان) وە نەشمانکەی بەوانەی کەلێیان توڕەی کە(**گاورەکان**)ن و وەنەشمان کەی لەوانەی کەڕێگای ڕاستیان ون کردووە کە(**خاچپەرستان**) ن.

٥ ـ ﴿ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءهُم مِّن بَعْدِ مَا جَاءكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَاً لَّمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (سورة البقرة :١٤٥) ، **واتە** : جا ئەگەر دوای ئەو زانینەی کە بۆت هاتووە تۆ شوێنی ئارەزووەکانی ئەوان بکەویت ، ئەوا تۆ لە ستەمکاران دەبیت .

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) سەبارەت بە ڕاڤەی ئەم ئایەتە فەرموویەتی: ئەم ئایەتە ئاماژە بەوە دەدات کە پێچەوانە کردنەوەیان (واتە : گاور و خاچ پەرستان) گشتی یە لە هەموو شتێك دا

ئەمەو چەندین بەڵگەی تر هەن لە قورئانی پیرۆز کە نەهی دەکات لەبەشداری کردن لەجەژنی گاور و خاچ پەرستان ، بەڵام ئەوەندە بەسە بۆ خاوەن هزر و ژیریەکان کە پەندی لێوەرگرن .

بەڵگەلە سوننەت

موسڵمانی بەڕێز : خوای پەروەردگار ئەفەرموێت : ﴿ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (سورة النور : ٦٣) ، **واتە** : با بە ئاگا بن ئەو کەسانەی کە پێچەوانەی فرمانەکانی پێغەمبەری خوا دەبنەوە ، لەوەی کە تووشی فیتنەیەك بن یان تووشی سزایەکی سەخت بن .

پێغەمبەری خوایش ﷺ فەرموویەتی : **" من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد "** (رواه البخاري ومسلم) ، واتە : ئەو کەسەی کە تازەگەری و بیدعەیەك بێنێتە ناو ئایینەکەمانەوە ، و لە ئایین نەبێت ، ئەوا دەدرێتەوە بە ڕووی خاوەنەکەیدا .واتە (وەرناگیرێت لێی)

کەواتە نابێ سەرپێچی بکەین لەو فەرمانانەی کە پێی کردوین ، جا بابزانین سەبارەت بەجەژنی سەری ساڵی زاینی پێغەمبەرمان محمد ﷺ چیمان پێ ئەفەرمووێ :

١ ـ (أنس) ی کوڕی (**مالك**) بۆمان دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەری خوا ﷺ کۆچی کرد بۆ مەدینە ، دوو ڕۆژی دیاری کراومان هەبوو ، بەزم و شادیان تیادا دەگێڕا لێی پرسین : **" ما هذان اليومان ؟ "** ، واتە : ئەو دوو ڕۆژە چین ؟ وتیان : لەسەردەمی نەفامیدا پێش ئیسلام بەزم و شادیمان تیادا دەگێڕا ، پێغەمبەری خواش ﷺ فەرمووی : **" إن الله قد أبدلكم بهما خيرا منهما يوم الاضحى ويوم الفطر "** ، واتە : خوای پەروەردگار بۆی گۆڕیون بە دوو ڕۆژی لەوان چاکتر کە دوو جەژنی : قوربان و ڕەمەزانە (صححه العلامة الألباني في صحيح سنن أبي داود ، برقم : ١١٣٤) .

ڕوی هەڵێنجاندنی بەڵگە لە فەرموودەکە لەوەدایە کە پێغەمبەری خوا ﷺ دانی نەناوە بەڕەوایەتی ئەو دوو ڕۆژەو بێدەنگیش نەبووە لەسەری و نەیهێشتوە جەژن و شادیی تیادا بێگێڕن و بەزم خۆشی بکەن بەڵکو فەرموویەتی : خوای پەروەردگار بۆی گۆڕیون بە دوو ڕۆژی لەوان چاکتر کە دوو جەژنی : قوربان و ڕەمەزانە . وە لە گۆڕینی شتێکی وا پێویست دەکات گۆڕاوەکە بخرێتە لاوە بۆ گۆڕەڕ ، واتە : لەگۆڕینی شتێکدا بەشتێکی تر پێویست دەکات واز لە گۆڕاو بهێنرێت (کە دوو ڕۆژەکەی سەردەمی نەفامیە (**جاهلي**) بۆ گۆڕەڕ کە هەردوو جەژنی (**قوربان و ڕەمەزان**) ە ، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت واجبە واز لەگۆڕاو بهێنرێت بۆ گۆڕەڕ نەك هەردوکیان ئەنجام بدەیت) . جا توخوا باوەڕداری بەڕێز جەژنی سەردەمی نەفامی خۆشە و چێژی هەیە یان جەژنێك پەروەردگار کردبێتیە خەڵاتی بەندەکانی ؟

٢ ـ پیاوێك لەسەردەمی نەفامی دا نەزر (**نذر**) ی كردبوو كە وشترێك لەشوێنێك بەناوی (**بوانـة**) دا سەربڕبڕێت ئەو پیاوە هاتە لای پێغەمبەری خوا ﷺ و فەرمووی : من نەزرم كردوە وشترێك لە (**بوانـة**) سەربڕم ، پێغەمبەری خواش ﷺ پرسیاری لێكرد ئایە ئەو شوێنە بتێك لەبتەكانی سەردەمی نەفامی (**جاهلي**) تیادا بووە بپەرسترێت ؟ فەرموویان : نەخێر ، جارێكی تر پرسی ئەی هیچ جەژنێك لەجەژنەكانیانی تێدا نەبووە ؟ فەرموویان : نەخێر . پێغەمبەری خواش ﷺ فەرمووی : نەزرەكەت بەجێ بهێنە .(صححه العلامة الألباني في صحيح سنن أبي داود ، برقم : ٣٣١٣) .

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) سەبارەت بە ڕاڤەی ئەم فەرموودەیە فەرموویەتی : ((ئەگەر سەربڕین لەشوێنی جەژنەكانیان قەدەغە كرابێت ، ئاخۆ ئەنجامدانی هەندێك لە كردەوەكانیان كە لەو ڕۆژەدا ئەنجامی ئەدەن چۆن بێت)) . بەم شێوەیە بەڕونی بۆمان دەردەكەوێت كە سەربڕین لەشوێنی جەژنەكانیان و شوێنی بتەكانیان كە دەیانپەرەست سەرپێچی پەروەردگاری تیایە ، بۆیە بەشداری كردن لەجەژنەكانیان سەرپێچی كردنی فەرمانی پەروەردگارە . بەتایبەت خەڵكانێك هەن هەندێك لەو كارانە ئەنجام ئەدەن كە خاچ پەرستان لە جەژنەكانیاندا ئەنجامی ئەدەن . بەمەشدا بۆمان دەردەكەوێت كەوا بەشداری كردن لەسەری ساڵی زاینیدا كە جەژنی خاچ پەرستانە جائز نیە و تاوانێكی گەورەیە

٣ ـ پێغەمبەری خوا ﷺ جارێكیان لەجەژنێكدا بە ئیمامی ئەبو بەكری فەرموو : ((ئەی ئەبو بەكر هەموو گەلێك جەژنی تایبەت بەخۆی هەیە ئەمیش جەژنی ئێمەیە)) (متفق عليه) ،

ئەم فەرموودەیەش بەڵگەیە لەسەر قەدەغەكردنی بەشداری كردن لەجەژنی گاور و خاچ پەرستان ئەمەش لەچەند لایەكەوە :

یەكەم : واتاكەی ئەوە دەگەیەنێ كە هەموو گەلێك جەژنی تایبەت بەخۆی هەیە و موسڵمانان بۆیان نیە بەشداری تیادا بكەن چونكە هەرجەژنەو دابوونەریتی تایبەت بەو گەلە هەیە كەوەخاوەن جەژنەكەیە . هەروەك پەروەردگار ئەفەرموێت : ﴿ لِكُلٍ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ﴾ (سورة المائـدة : ٤٨) ، واتە : هەریەكێك لەئێوە شەریعەت و پەیڕەوێكی تایبەتیمان پێ بەخشیون . بۆیە گەر جەژنێك تایبەت بوو بە گاوران و خاچ پەرستان موسڵمانان بەشداری تیادا ناكەن ، چونكە داب و نەریتی تایبەت بەخۆیان لەو ڕۆژەدا ئەنجام ئەدەن كە ئاینی ئیسلام بەتاوان و سەرپێچی داناوە . هەروەك چۆن ئەوانیش بۆیان نی یە لە جەژنەكانی ئێمەدا بەشداری بكەن تاوەكو ئیمان دەهێنن .

دووەم : (**وهذا عيدنا**) مەبەست تیایدا كە جەژنی (**ڕەمەزان و قوربان**) تایبەتن بەموسڵمانان و داب و نەریتی ئاینی ئیسلامی تیا ئەنجام ئەدرێ . جگە لەم دوو جەژنە موسڵمانان جەژنی وەرزی تریان نیە و نایشبێت .

٤ ـ پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : " **من تشبه بقوم فهو منهم** " (صححه العلامة الألبـاني في صـحيح الجامع ، برقم : ٢٨٣١) ، واتە : هەركەسێك لاسایی كۆمەڵێك بكاتەوە ئەوا ئەویش لەوانە . زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) سەبارەت بە ڕاڤەی ئەم فەرموودەیە فەرمویەتی : ((بەشدار بوون و خۆ شوبهاندن بەوان لەهەندێك لەجەژنەكانیان ئەبێتە هۆی دڵخۆش بونیان بەو ناڕەواییەی كە لەسەرین)) .

هەروەها ئەڵێ : ((كەم ترین شتێك كەسەبارەت بەم فەرموودەیە بوترێ ، ئەوەیە كە خۆشوبهاندن پێیان حەرامە)) . گەر بڵێیت بەشداری ئەكەم و خۆم بەوان ناشوبهێنم پێت دەڵێم هەر قەدەغەیە ، چونكە

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

بەشداری کردن بەشێکە لەخۆشوبهاندن ئەمە لەلایەك وە لەلایەکی تریشەوە گەر خۆشوبهاندن نەبێ تۆ بەشداری لە بیدعەیەکدا دەکەیت کەپێغەمبەری خوا ﷺ لەبارەیەوە فەرموویەتی : " کل بدعة ضلالة وکل ضلالة في النار "واتە: هەموو بیدعەیەك گومڕایی یە و هەموو گومڕاییەکیش خاوەنەکەی لە دۆزەخدایە. (صححه العلامة الألباني في صحيح الجامع ، برقم : ١٣٥٣) چونکە ئەم جەژنە و جەژنەکانی تری بێباوەڕان هیچ بنەوایەکی لە ئاینی ئیسلامدا نیە .

٥ - پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: " خالفوا المشركين " (متفق عليه) ، واتە :پێچەوانەی موشریکان بنەوە .

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) سەبارەت بەم فەرموودەیەو فەرموودەی ژمارە (٤) فەرموویەتی : ((فإن موجب هذا : تحريم التشبه بهم مطلقا ، وكذلك قوله : (خالفوا المشركين) ونحو ذلك مثل ما ذكرناه من دلالة الكتاب والسنة على تحريم سبيل المغضوب عليهم والضالين ، وأعيادهم من سبيلهم الى غير ذلك من الدلائل)) .واتە:ئەمە ئەوە دەگەیەنێت کە خۆشوبهاندن پێیان بەگشتی حەرامە ، هەروەها ئەوەی کە فەرموویەتی :(خالفوا المشركين) و هاوشێوەکانی لەوانەی کەباسمان کردووە ، هەموو بەڵگەی قورئان و سوننەتن لەسەر حەرامێتی شوێنکەوتنی ڕێگەی گاورو خاچ پەرستان، ئاشکراشە جەژنەکانیان بەشێکە لە ئایین و ڕێگەکەیان ، و چەندەها بەڵگەی تر هەن لەو بارەیەوە.

٦ - لە ئەبی سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە کە پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : " شوێن ڕێچکەو ڕێبازی ئەوانەی پێش خۆتان ئەکەون بست بە بست و باڵ بە باڵ بەشێوەیەك ئەگەر هاتو ڕۆشتنە کونی بزن مژەکێکەوە شوێنیان دەکەون " ، فەرموویان : ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ مەبەستت گاور و خاچ پەرستانە ؟ فەرمووی : " ئەی کێم مەبەستە ؟ " (متفق عليه) .

٧ - پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: " يوم عرفة ويوم النحر وأيام التشريق عيدنا أهل الاسلام وهي أيام الاكل والشرب " (صححه العلامة الألباني في صحيح سنن أبي داود ، برقم : ٢٤١٩) ، واتە : جەژنی قوربان و سێ ڕۆژی دوای ئەویش ، جەژنی ئێمەیە ئەهلی ئیسلام ، وڕۆژانی خواردن و خواردنەوەیە . دەبینین پێغەمبەری خوا لەم فەرمودەیەدا ناوی هیچ جەژنێکی لەجەژنی بێ باوەڕان وخاچ پەرستان نەهێناوە ، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە بەجەژنی نەزانیوە . کەوا بوو بەشداری کردن تیایاندا ڕەوا نیە و تاوانە . وە کە فەرموویەتی : (عيدنا أهل الاسلام) بەو واتایە دێت کە تایبەتە بە موسڵمانان . بۆیان هەیە بخۆن و بخۆنەوە و شادی بگێڕن . ئەوەش دەگەیەنێت کە بۆمان نیە لە جەژنی گەلانی بێباوەڕدا بەشداری بکەین چونکە ئەوانیش جەژنەکانیان تایبەتە بەخۆیان .

هەموو ئەمانەش بریتی بوون لە گوڵبژێرێك لە فەرموودەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ سەبارەت بەناڕەوایەتی بەشداری کردن لەجەژنی گاور و خاچ پەرستان . وە زۆر ئایەت و فەرمودەی تریش هەن سەبارەت بەم بابەتە بەڵام ئەوەی خستومانەتە ڕوو بەسە بۆ کەسێك کە ملکەچی ئارەزووەکانی نەبێت و گوێڕایەڵی خواو پێغەمبەرەکەی بێت ﷺ

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

بەڵگە لە وتەی هاوەڵان

لەپاش کۆچ کردنی پێغەمبەری خوا ﷺ هاوەڵانی لەپاش خۆی بەشداری جەژنی گاور وخاچ پەرستانیان نەدەکرد چونکە مامۆستاکەیان ئاگەداری کردبوونەوە کەتەنها دوو جەژنی ساڵانەیان هەیە کە ئەویش هەردوو جەژنی (**رەمەزان و قوربان**) ە ، هاوەڵانیش ئامۆژگاری مامۆستاکەیان لەگوێ گرت و لەپاش خۆی کاریان بەقورئان و فەرمودە شیرینەکانی مامۆستاکەیان دەکرد و بەردەوام خەڵکیان ئاگەدار ئەکردەوە و ئامۆژگاری خەلکیان دەکرد . جا بابزانین ئەو هاوەڵە نازدارانە چیان فەرمووە سەبارەت بەبەشداری کردن لە جەژنی گاورو خاچ پەرستان :

١ - (**عطاء**) ی کوڕی (**یسار**) کە یەکێکە لە گەورە شوێنکەوتوان ، فەرموویەتی : (**عمر**) فەرمویەتی : لە ڕۆژانی جەژنیان دا تێکەڵی بێباوەڕان مەبن لە پەرەستگاکانیاندا چونکە لەوانەیە سزای خوای پەروەردگاریان بەسەرا دابارێت . ئەوەتا ئیمامی عومەر نەهی کردوە لەچونە نێو پەرستگاکانیان لەڕۆژی جەژنەکانیان ، دیارە چونە نێو پەرستگاکانیان لەجەژنەکانیان تاوانێکی گەورەیە و سزاکەی سەختە ، ئاخۆ بەشداری کردن لەجەژنەکانیان و ئەنجامدانی هەندێك لەکردەوەکانیان سزاکەی چەندە سەخت بێت . ئایە ئەنجامدانی هەندێك لەوکردەوانەیان کە لاوەکانمان لەڕۆژی جەژنەکانیان ئەنجامی ئەدەن گەورەتر نیە لە چونە نێو پەرستگاکانیان ؟ ئایە بەبەشداری کردن توشی ئەو سزایە نابین کە دەبارێت بەسەریاندا ؟ بۆیە باش وایە تا زوە خۆت لەو سزایە ڕزگار بکە .

٢- لە (**عبد الله**) ی کوڕی (**عمرو**) فەرموویەتی : ((ئەو کەسەی لە وڵاتی بێ باوەڕاندا بژێت و ئامادەی جەژن و ئاهەنگەکانیان بێت و خۆی بشوبهێنێ پێیان تاکو دەمرێت وە لەسەر ئەو شێوەیە بمێنێتەوە ئەوا لەگەڵ ئەواندا حەشر دەکرێت)) . بڕوانە باوەڕداری بەڕێز بەشداری کردن چەندە مەترسی دارە ، دەتگەیەنێتە ئەو رادەیەی کە لەڕۆژی قیامەتدا لەگەڵ ئەوانەدا حەشر بکرێیت کە عیسای کوڕی مەریم -علیه السلام- بەخوای خۆیان ئەزانن هەروەك پەروەردگار ئەفەرموێت : ﴿ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُواْ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ﴾ (سورة المائدة : ٧٢) ، واتە : کوفری خوایان کردووە ئەو کەسانەی کە دەڵێن عیسی کوڕی مەریەم خوایە . تۆ بڵێیت کەسانێك هەبن بۆ بەشداری کردنی جەژنێکی ساڵانە خۆیان بخەنە ئەو حاڵەی لەگەڵ بێ باوەڕاندا حەشر بکرێت ؟!!! باوەڕناکەم مەگەر یەکێك دوای هەواو ئارەزوی دونیا کەوتبێت و بنەوای ئاینەکەی خۆی لەیاد کردبێت . لەم وتە بەنرخەیشدا ئەوەمان بۆ دەرئەکەوێت کەوا بەشداری کردن و خۆشوبهاندن بە بێ باوەڕان دەمانباتە ئەو ئاستەی تەنانەت لەڕۆژی قیامەتیشدا لەگەڵ موسڵمانان دا حەشر نەکرێین ئیتر خۆت خاوەن بڕیار بە .

٣ - ئیمامی عومەر فەرموویەتی : ((**اجتنبوا اعداء الله في أعيادهم**)) ، واتە : بەشدار مەبن و دووربکەونەوە لە بێ باوەڕان لەجەژنەکانیان دا . ئایە ئەم وتەیە زەنگێکی ئاگەدار کەرەوە نیە ؟!! ئایە ئەم وتەیە لەمەترسی بەشداری کردنی جەژنی گاور و خاچ پەرستان ئاگەدارمان ناکاتەوە ؟ بێگومان بەڵێ بۆکەسانێك کە خاوەن بیر و هۆش بن . وتەی تریش زۆرە بەڵام کەسێك بەم سێ زەنگە ئاگەدار نەبێتەوە ئەوا بەزندوییش هاوەڵان ببینێت بەوتەکانیان بەئاگا نایەتەوە .

وتەی زانایان

زانایەکی زۆر سەبارەت بەجەژنی بێباوەڕان و خاچ پەرستان کۆڵیونەتەوە و کتێبیان لەبارەیەوە نوسیوە و وتاریان داوە ، وە لەهەموو ئەوانەی زیاتر کۆڵیوەتەوەو نوسیویەتی زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) یە لەکتێبە ناودارەکەی (**إقتضاء صراط المستقيم مخالفة أصحاب الجحيم**) . بۆ ئەم مەبەستەش بەپشت بەستن بەقورئانی پیرۆز و فورمودە (**صحيح**) ەکانی پێغەمبەر ﷺ و بەپێ لێکدانەوەی هاوەڵان چەندین بەڵگەی تایبەتی و گشتی کۆکردۆتەوەو وەك بەڵگە هێناویەتیەوە بۆ قەدەغەکردنی بەشداری کردن لەجەژنی گاور و خاچ پەرستان ، ئەمەی خوارەوەش کورتەیەکە لە وتەکانی ئەو زانا پایە بەرزە پێشم خۆشە وەك بەڵگەیەك بیهێنمەوە کەتیایدا زۆر بەوردی و جوانی بابەتەکەمان بۆ ڕوون دەکاتەوە .

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) فەرموویەتی :

((بەشداری بوون و هاودەنگ بوون لەگەڵ بێ باوەڕان لەجەژنەکانیاندا بە دوو ڕێگا قەدەغە دەکرێت :

بەڵگەی گشتی و بەڵگە تایبەتیەکان

سەبارەت بە بەڵگەی گشتی : بەشدار بوون و هاودەنگ بوون لەگەڵیاندا هاودەنگ بوونە لەگەڵ گاور و خاچ پەرستان لەو شتانەی کە لەئاینەکەماندا نین و داب و نەریتی پێشینیشمان نەبووە . کەواتە هاودەنگ بوون لەگەڵیاندا (**مفسدة**) ی تێدایە وە لەوازلێهێنانی دا (**مصلحة**) ی جیاوازی بوون هەیە لە گەڵیاندا . چونکە جیاوازی بوون لە گەڵیاندا چاکەیە بۆ ئێمە هەروەك پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : " من تشبه بقوم فهو منهم " ، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە خۆشوبهاندن پێیان قەدەغە و حەرامە بەگشتی وە پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : " خالفوا المشركين " ئاشکرایشە کە جەژنەکانیان بەشێکە لە کردەوەکانیان کە لە ئاینەکەیان یان دروشمی ئاینە پوچەڵەکەیانە .

بەڵام بەڵگە تایبەتیەکان : سەبارەت بەخودی جەژنی بێ باوەڕان قورئانی پیرۆزو سوننەت و کۆڕای زانایان و بەڵگەی تریشە ، خوای پەروەردگار لەو بارەیەوە ئەفەرموێ : ﴿ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ ﴾

(**محمد**) ی کوڕی (**سيرين**) فەرموویەتی : مەبەست لەم ئایەتە ﴿ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ ﴾ (**شعانين**) ە کە یەکێکە لە جەژنی خاچ پەرستان . وە ربیعەی کوڕی (**أنس**) یش فەرموویەتی : مەبەست پێ ی جەژنی بێ باوەڕانە ، وە لە چەندەها کەسانی پێشینەوە هەمان واتا دەگێڕێتەوە))

بەکورتی

١ - جەژن : لەکۆی ئەو شەرع و ڕێچکەو ڕێبازو پەرستنانەیە کەخوای پەروەردگار لەبارەیەوە ئەفەرموێت : ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ﴾ (سورة الحج : ٧) واتە: هەموو ئومەتێك شێوازی پەرستن و پەیڕەوی تایبەتمان بۆ ناردوون . وەکو قیبلە و نوێژ و ڕۆژوو گرتن . بۆیە بەشداری کردن لەجەژنەکانیان بەشداری کردنە لەئەنجامدانی هەندێك لەو پەرستنانەی کە ئاینەکەیان بۆی ڕەوا کردوون . جەژنیش یەکێکە لە جیاکەرەوەی ئاینەکان لە یەکتر هەروەکو زانای پایەبەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) فەرموویەتی : جەژنەکان لەو تایبەت مەندیانەن کە ئاینەکانی لەیەکتر پێ جیا ئەکرێتەوە

٢- ئەو کردارانەی لەجەژنەکانیاندا ئەنجام ئەدرێ لە لایەکەوە سەرپێچی یە بۆ پەروەردگار و تاوانە . لە لایەکی تریشەوە بیدعەیە ، لەم بارەیەوە زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) فەرموویەتی : جەژنی گاور و

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

خاچ پەرستان کە خاوەن پەرتووکی ئاسمانیین لەگەڵ ئەو کەسانەی کە موسڵمان نین نەهیان لێکراوە لەبەر دوو هۆکار :

یەکەم : لە بەر ئەوەی خۆشوبهاندنی تێدایە بە بێ باوەڕان .

دووەم : لە بەر ئەوەی بیدعەیە .

٣ ـ لەڕاستیدا جەژنەکە لەئاینی مەسیحیدا هیچ بنەوایەکی نیە و داهێنراوە ، عیسای کوڕی مەریەمیش ـ علیه السلام ـ بێ ئاگایە لەو درۆیانەی بەدەمیەوە دەیکەن گەر ئێستاش زندوو بێتەوە هەرگیز بواری ئەوەیان نادات ئەو جەژنە بگێڕن و ئەو بیدعەیە بکەن .

٤ ـ ئەگەر بەجەژنی بزانیت ئەوە تاوانباریت ، گەر بەجەژنیشی نەزانیت بەڵام بۆ خۆشی و کات بەسەربردن بەشداربیت هەر تاوانباریت چونکە خۆت بەوان ئەشوبهێنی هەروەك پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : " من تشبه بقوم فهو منهم ". واتە: هەرکەسێ خۆی بشوبهێنێت بەگەلێك ئەوە لەوان دەژمێردرێت.

٥ ـ ڕنگە لەجەژنەکانیاندا سزای پەروەردگار برژێت بەسەریاندا بۆیە بەشداری کردنت توش بوونە بەو سزایەی دادەبارێت بەسەریاندا

٦ ـ ئەنجامدانی شتێك لە کردەوەکانیان وەك پیرۆزبایی کردن و نامە گۆڕینەوە قەدەغەیە لەم بارەیەوە زانای پایەبەرز (**ابن القيم**) فەرموویەتی : ((پیرۆزبایی کردن بەدروشمەکانی کافر و بێباوەڕان کەتایبەتە پێیان بەکۆڕای زانایان حەرام و قەدەغەیە وەکو پیرۆزبایی لێکردنیان بەبۆنەی جەژنەکانیان یان بەهۆی ڕۆژوو گرتنیان وەك ئەوەی پێیان بڵێیت جەژنت پیرۆز بێت ... هتد)) .

٧ ـ بەردەوام بوون لە بەشداری کردن لەجەژنەکانیان هۆکارێکە بۆ خوگرتن بەو دابوونەریتانەی هەیانە کە دواتر دەبێتە هۆی مردنی دڵی ئەنجامدەرو لاواز بوونی باوەڕەکەی و لەبیر کردنی دروشمەکانی ئاینە پیرۆزەکەی کە ئاینی ئسلامە .

٨ ـ بەشداری کردنت بەشداری کردنە لە جەژنێك کە لە ئاینەکەی خۆیاندا هیچ بنەوایەکی نیە و بیدعەیە . بەشداری کردنیشت بەشداری کردنە لە دوو بیدعە .

یەکەم : بیدعەیەکی داهێنراوی خاچ پەرستان

دووەم : هەمان بیدعە لە ئیسلامدا بیدعەیە .

٩ ـ خۆشوبهاندن لەڕوکەشدا ڕێگا خۆشکەرە بۆ خۆشوبهاندن لە کردەوە سەرەکی و پەرەستنەکانیان

١٠ ـ بە بەشداری کردنت خۆش بەختیان پێ ئەبەخشی و دۆستایەتیان لەگەڵدا ئەکەیت پەروەردگاریش ئەفەرموێت : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاء بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾(سورة المائدة :٥١)

واتە : ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان بەخواو پێغەمبەر هێناوە نەکەن گاور و خاچ پەرستان بەدۆستی خۆتان بزانن کە لەڕاستی دا ئەوان دوژمنی ئێوەن ، وە لە نێوان خۆیشیاندا دۆستی یەکترن و هەریەکێك لەئێوە ئەوان بەدۆست دابنێ ئەوا ئەویش لەوان دەبێ .

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

چیرۆکێك لەنێوان خەیاڵ و ڕاستی و پەند وەرگرتندا

جۆرج پیاوێکی ئەمریکی یە . تەمەنی نزیك پەنجا ساڵ ئەبێت لەڕوی تەندروستیەوە زۆر باشە لەگەڵ خێزانەکەی و کچە بچوك و کوڕە هەژدە ساڵەکەیدا کە پلان بۆ چونە زانکۆ دائەڕێژێ لەشارۆچکەیەکی باکوری شاری واشنطن ئەژین . شارۆچکەکەی خۆی زۆر خۆشدەوێ و تیایدا سەرقاڵی بازرگانیە ، کاتێك نزیك مانگی (**ذي الحجة**) ئەبنەوە بەهەموویانەوە سەرقاڵی ئەوە ئەبن کە بزانن لەچەنی مانگ ڕۆژی کوشتارە جۆرج خۆی بەکەناڵە ئاسمانیە ئیسلامیەکاندا ئەگەڕێ و خێزانەکەیشی بەردەوام لەڕێگەی ڕادیۆ وە گوێ لە ئێزگە ئیسلامیەکان دەگرێ و کوڕەکەشیان لەئینتەرنێت لەسایتە ئیسلامیەکان بەدوای زانینی هەواڵی یەکەم ڕۆژی کوشتاردا ئەگەڕێ . زۆریش حەزئەکەن ژمارە تەلیفۆنی باڵوێزخانەی ولاتێکی ئیسلامیان دەست بکەوێ بۆ زانینی ڕۆژی کوشتار و یەکەم ڕۆژی جەژنی قوربان ئەمجارەش جۆرج هەرکە لەیەکێك لەکەناڵە ئاسمانیەکانەوە هەواڵی دیاری کردنی یەکەم ڕۆژی جەژنی قوربانی بیست بەپەلە و خۆشحاڵی خۆی گەیاندە خێزانەکەی و ئەم هەواڵە خۆشەی بەویش ڕاگەیدند . لە پاش تۆزێك کوڕەکەیشیان تەلیفۆنی بۆکردن و پێیانی ڕاگەیاند کەوا لە ئەنتەرنێت هەواڵەکەی بینیوە .جۆرج بەدرێژایی ساڵ مەبلەغێك پارەی پاشەکەوت کردووە بۆ ئەم ڕۆژە ، بۆ ڕۆژی دوایی دوای نیوەڕۆ ڕۆیشت بۆ بازاڕی گەورەی شار لەوێدا مامەڵەی شەکێکی باشی کرد پارەکەی بەشی نەکرد بۆیە زوو بەزوو لەنزیك ترین خەزێنە (بانك) پارەی هێناو شەکەکەی کڕی . بەهاوکاری کوڕەکەی خستیانە دوای ئۆتۆمبێلەکە و گەڕانەوە ماڵەوە. کچەکەیشی لاسایی دەنگی شەکەکەی دەکردەوە ، جۆرج بەرلەوەی لەماڵ دەربچێ خێزانەکەی پێی وت : جۆرج ئاگات لێی بێت شەکەکەمان بۆ قوربانیە شەل و کوێرو لاواز نەبێت . جۆرجیش وتی : خەمت نەبێ ئەزانم . لەڕێگەی گەڕانەوەدا جۆرج زۆر دڵی خۆش بوو چونکە شەکێکی کڕیبوو بەکەڵکی قوربانی بێت .

شەکێکی زندویشی کڕی چونکە ئەیەوێ بەدەستی خۆی و بەڕێگەیەکی شەرعی سەری ببڕێت . کچە بچکۆلانەکەی بەدەنگە ناسکەکەی وتی : باوکە جەژنی قوربان چەن خۆشە ، جلە نوێیەکانم لەبەر ئەکەم و لەگەڵ مناڵەکان یاری ئەکەم و سەردانی دروواسێ و خزمەکانمان ئەکەین . باوکە زۆر حەز ئەکەم کە گەورە بووم جلێکی پۆشتە بپۆشم و لەچك بدەم بەسەرما . کە گەیشتنە ماڵەوە خێزانەکەی بەپەلە هاتەپیریانەوە و بەجۆرجی وت : مێردە خۆشەویستەکەم زانیم کەوا قوربانی ئەبێ بکرێت بەسێ بەشەوە ، بەشێکی ئەدرێت بەفەقیرو هەژاران ، بەشێکیشی ئەتوانین هەڵگرین ، بەڵام خۆمان ئەیدەینە دراوسێکانمان ، بەشەکەی تریشی ئەخۆین . لەیەکەم ڕۆژی جەژنی قورباندا شەکەکەی ڕوکردە قیبلەو بەشێوەیەکی شەرعی سەری بڕی وبەیارمەتی خێزانەکەی و کوڕەکەی پارچە پارچەیان کردو کردیانە سێ کۆمەڵەوە دوانیان بەخشی و بەشێکیان بۆ خۆیان هێشتەوە . جۆرج زۆر بەپەلە کاری دەکرد وردە وردە ماندو بوون کاری تێکرد لێرەدا دەنگی بەرز کردەوەو بەتوڕەییەوە بەخێزان و کوڕەکەی وت خێراکەن ئەمڕۆ یەکشەمەیە دەبێت بڕۆین بۆ کەنیسەیش ، جۆرج پیاوێك بوو هەموو یەك شەمەیەك سەردانی کەنیسەی دەکرد خێزان و مناڵەکانیشی لەگەڵ خۆی دەبرد ... **چیرۆکەکەمان تەواو بوو** .

دڵنیام ئێستا چەندین پرسیار لات دروست ئەبێت بشم بینی ڕەنگە لێم بپرسی : بەم چیرۆکە توشی سەرسوڕمانت کردین جۆرج موسڵمانە یان خاچ پەرستە ؟! گەر موسڵمانە بۆچی سەردانی کەنیسە دەکات ؟! ئەگەر خاچ پەرستیشە بۆچی قوربانی ئەکات ؟! ئەڵێیت باوەڕناکەم خاچ پەرەستێك قوربانی بکات و بەجەژنی

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

قوربان خۆش حاڵ بێ ؟ باوەڕ ناکەی خاچ پەرەستێك بەدرێژایی ساڵ پارە بۆ قوربانی کردن کۆبکاتەوە ؟ بۆ باوەڕ ناکەیت ئەوە نیە لەوڵاتی خۆماندا عبدالله و عبدالرحمن و خدیجە و هاوڕێ و سارا و .... لەسەری ساڵی زاینیدا جەژن ئەگێرن و خۆشی ئەکەن جلی ڕەنگاوڕەنگ لە بەر دەکەن و نامەی ڕازاوە و بۆن خۆش بۆیەکتر ئەنێرن . مافی خۆتە بپرسیت . منیش لەوەڵامدا پێت ئەڵێم جۆرج و مناڵەکانی و خێزانەکەیشی و ئەوانەیش بەردەوامن لەسەر سەردان کردنی کەنیسە پێیان وایە کە عیسای کوڕی مەریەم .علیه‌السلام .کوڕی خوایە پەنا ئەگرم بەخوا . هەرگیز باوەڕیشیان بە پێغەمبەرەکەمان نیە و بەشداریش لەجەژنەکانمان ناکەن . کەچی بە پێچەوانەوە لاوانی باوەڕداری وڵاتی خۆمان کوێرانە لاسایی خاچ پەرستان ئەکەنەوە و لەجەژنەکانیاندا ئامادەن وجەژنەکانی خۆیشیان لەیاد کردوە .

بەڵێ خاچ پەرستان هەرگیز ئامادەنین لەجەژنی قوربان و ڕەمەزان بەشداری بکەن و خۆشی دەربڕن وقوربانی بکەن . ئەم چیرۆکەش هەرچەندە لەنێوان خەیاڵ و ڕاستی دا یە بەڵام چەندین پەندو ئامۆژگاری تیایە بۆ ئەوانەی خاوەن هزر و هۆشن و بەباشی لێکی ئەدەنەوە .

وتەی کۆتایی

بڕواداری شوێنکەوتەی قورئانی پیرۆز و فەرموودە (**صحیح**) ەکانی پێغەمبەر ﷺ ئیستا زانیت کە بەشداری کردن و پیرۆزبایی کردن لەجەژنی بێ باوەڕاندا قەدەغەیە و تاوانە ئەوەیشت زانی کە موسڵمانان تەنها دوو جەژنیان هەیە و نابێت بە سێ بۆیە هەروەك چۆن گاور و خاچ پەرستان شانازی بەجەژنەکانی خۆیانەوە ئەکەن کاتی ئەوە هاتووە تۆیش شانازی بەجەژنەکانی خۆتەوە بکەیت هەروەك مامۆستا و پێغەمبەرمان ﷺ فەرموویەتی : " جەژنی قوربان و سێ ڕۆژی دوای ئەویش ، جەژنی ئێمەیە ئەهلی ئیسلام ، وڕۆژانی خواردن و خواردنەوەیە " . وە کاتی ئەوە هاتووە دووربکەویتەوە لەجەژنی ئەوانەی ئەڵێن : عیسای کوڕی مەریەم ـ علیه السلام ـ خوایە !!! خوا پەنامان بدات . ئەویش بزانە عیسای کوڕی مەریە .علیه‌السلام . بێ ئاگایە لەم جەژنەی کە دایان هێناوە وەك چۆن بێ ئاگایە لەو درۆیانەی کە بەدەمیەوە دەیکەن . هەروەها ئاینی خوا کامڵەو پێویستی بەداهێنان و تازەگەری نیە هەروەك ئەفەرموێت : ﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا﴾

(سورة المائدة : ٣) .واتە: ئەمڕۆ ئاینەکەم بۆ کامڵ کردن و نیعمەتی خۆمم بەسەرتانا ڕشت ، بەوەش ڕازی بووم کە ئیسلام ئاینتان بێت.

بۆیە ئەگەر سەری ساڵی زاینی بەجەژن بزانیت ئەوا پێت وایە کە ئاینی ئیسلام کامڵ نیە و خوای گەورە بیری چووە پێمان ڕابگەیەنێ کە سێ جەژنمان هەیە !! خواپەنامان بدات ئەمەش تاوانە . لەلایەکی تریشەوە پێغەمبەری خوا ﷺ بەوە تۆمەت بار دەکەیت کە ئاینەکەی بەتەواوەتی و وەکو خۆی نەگەیاندوە لەکاتێکدا لەڕێگەی فەرمودەکانیەوە هەموو چاکەیەکی فێرکردوین و لەهەموو تاوان و خراپەیەکیش ئاگەداری کردوینەتەوە لەوانەش جەژنی گاور و خاچ پەرستان بەتایبەتی سەری ساڵی زاینی کەبەشداری کردن تیایدا تاوانێکی گەورەیە و سزایەکی سەختی لەدواوەیە .

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

لەپاش ئەم هەموو بەڵگانە تۆ بڵێیت کەسێك هەبێت سەری ساڵی زاینی بەجەژنی خۆی بزانێت و جەژنی تیابگێڕێت و بەشداری تیابکات . باوەڕداری بەڕێز بڕیار بدە بڕیارێکی دروست ، ئەگەر تائێستا بەجەژنت زانیوە یان هەر بەشداریت تیاکردوە و با بەجەژنیشت نەزانیبێ تاوانبار بویت بەو بەشداری بوونەت ، بڕیاری دروستیش وازهێنانە لەبەشداری کردن ، ئەو ساڵانەش کە بەبێ ئاگا لێبوون بەشداریت کردوە ئەوا خوای پەروەردگار فەرموویەتی : ﴿ عَفَا اللّهُ عَمَّا سَلَف وَمَنْ عَادَ فَيَنتَقِمُ اللّهُ مِنْهُ وَاللّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ﴾ (سورة المائدة : ٩٥) ، واتە: خوای پەروەردگار لەوەی ڕابوردو خۆش بووە، بەڵام ئەوەتان جارێکی تر بگەڕێتەوە سەری ئەوا خوای پەروەردگار تۆڵەی لێ دەسێنێتەوە، خواش بەتواناو تۆڵە سێنە.(إن شاء الله) خوا لێت خۆش ئەبێت چونکە نەتزانیوە قەدەغەیە بەمەرجێك جارێکی تر نەگەڕێیتەوە سەری .

بڕواداری بەڕێز : لەدوای خوێندنەوەی ئەم نووسراوە بیدەرە دەستی یەکێکی تر باسوودی لێوەرگرێ . گەر توانیت بۆ نەخوێندەوارەکانیشی بخوێنەوە و هاوڕێکانیشت لێی ئاگەدار بکەرەوە ، بۆ ئەوەی چی دی کوێرانە لاسایی گاور و خاچ پەرستان نەکەنەوە . جاچەندە هاوکاری بکەیت لە ئاگەدارکردنەوەی خەڵکی ئەوەندە چاکەت بۆ دەنوسرێ ، تاوانی ئەو چەند ساڵەی بەشداربوونت . بەئاگەدارکردنەوەی خەڵکی بسڕەوە . پێغەمبەری خوایش ﷺ فەرمویەتی : " **الدال على الخير كفاعله** " (صححه العلامة الألباني في صحيح الجامع ، برقم : ٣٣٩٩) ، واتە : ئەو کەسەی کە خێرێك بە موسڵمانان پیشان بدات ئەوا بەقەد ئەنجامدەرەکەی پاداشتی دەگات .

زنجیرەی پەروەردەو بانگەواز
(٢٨)

جەژنی
سەری ساڵی زاینی ؟!!

ئامادەکردنی : ڕەووەند عبداللە

=========================

لە بڵاوکراوەکانی سایتی بەهەشت

www.ba8.org

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

=========================

تێبینی : مافی بڵاوکردنەوەی ئەم بابەتە بۆ هەموو موسڵمانێکە بە مەرجێ وەکو خۆی بڵاوی بکاتەوەو دەستکاری نەکرێت

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

زرنگ ... زرنگ .... دەنگی زەنگی مۆبایلەکە بەرز بوەوە .

یەکەم : السلام علیکم .

دووەم : و علیکم السلام .

یەکەم : سبەینێ یەکەم ڕۆژی جەژنی قوربانە چی ئەکەیت ؟

دووەم : بەتەمام بخەوم ، تاقەتی میوان و گەردن ئازایی و قەرەباڵەغیم نیە .

یەکەم : منیش هەروەها . چەند نامەیەکی پیرۆژباییشم بۆ هاتووە تاقەتی وەڵامدانەوەم نەبوو

لە پاش تێپەڕبوونی ماوەیەك : دیسانەوە زەنگی مۆبایلەکە بەرز بووەوە .

یەکەم : جەژنت پیرۆز بێت .

دووەم : جەژنت پیرۆز بێت .داوای لێبوردن ئەکەم ئەوەندە جەژنە پیرۆزەم لەخەڵك کرد سەنتم نەما ناچار ئێستا نامە بۆ خەڵك ئەنێرم .

یەکەم : منیش وەکو تۆ نامەی پیرۆزباییم بۆ زۆربەی برادەران ناردوە .

دووەم : ئەم شەو چی ئەکەیت ؟

یەکەم : قاتێکی تازەم دووریوە ئەمڕۆ تۆزێك پەلە لە بەرگ دوورەکە ئەکەم بەڵکو بۆ شەو بۆمی تەواو بکات . دووەم : ئەم سەری ساڵە چی بکەین ؟!

یەکەم : ئەڕۆین سەردانێکی ئەو برادەرانە ئەکەین و پیاسەیەکیش ئەکەین ، خۆناشکرێ ئەم شەو شیك پۆش نەبین .

دووەم: من ماوەیەك پێش ئێستا قاتێکم دووری .

یەکەم : ئەم ساڵ زۆر دڵ گەرم و خۆشحاڵی .

دووەم : ئەی لەساڵێکدا یەك شەوە ، بابەخۆشی بەسەری بەرین ، ئەی جەنابت بۆ خۆشحاڵنیت قاتی تازەت داوەتە دورین ؟ هەردوو زەنگەکە بەم شێوە تەواو بوون !!!

زۆر زۆر بەداخەوە ئەمە حاڵی زۆربەی لاوەکانمانە لەکوڕو کچ لەجەژنەکانی خۆیان ئەخەون و بەخەو کات بەسەر ئەبەن !! لەجەژنی گاور و خاچ پەرەستانیش بە گەمەو خۆشی و شایی گێڕان کاتەکانیان بەسەر ئەبەن وەك بڵێیت تەنها جەژنێکیان هەیەو لەباووباپیرانیانەوە بۆیان ماوەتەوە !!! بەڕاستی جێگای داخ و بەزەیی پیا هاتنەوەیە کە خەڵێکی زۆر بەتایبەت لاوانمان لە سەری ساڵی زاینیدا بەشەو دەڕژێنە سەر جادەکان و نامەی پیرۆزبایی ئاراستەی یەکتر ئەکەن و سەردانی یەکتر ئەکەن و جەژن ئەگێڕن وخۆشحاڵی خۆیان دەرئەبڕن و کوێرانە ڕەفتار ئەکەن و بەجەژنی خۆیانی ئەزانن و کارتی ڕازاوە بۆ یەکتر ئەنێرن .

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

بەڕاستی جێگای داخە سەری ساڵی زاینی بەجەژنی خۆمان بزانین لەڕاستیدا نە جەژنە و نەش دەبێت ناوی لێبنرێت جەژن چونکە تایبەتە بەگاور و خاچ پەرستان ، و ئاشکراشە موسڵمانان دوو جەژنی تایبەت بەخۆیان هەیە کە جەژنی (**ڕەمەزان و قوربان**) ە ، کەدواتر ئەچینە سەر باسیان ، ئەمە لەلایەك . وە لەلایەکی تریشەوە : ئەگەر ئاینی ئیسلامیش وەك هەموو ئاینەکانی دونیا مێژوویەکی دیاری کراوو ڕونی نەبوایە ئەوا دەمانووت گرفتێك نیە سەری ساڵ بەجەژن بزانرێت ، بەڵام باوەڕداری بەڕێز : جێی خۆیەتی بۆ ساتێك بوەستیت و ئەم دوو خاڵەی خوارەوە بکەیتە تەوەری تێفکرینت و لەخۆت بپرسە :

یەکەم : ئایە بەڕاستی ئەم جەژنە بونی هەیە لەئاینی مەسیحیەکان کە(مەبەست پێیان ئەو کەسانەن کە لە سەر ئایینی پێغەمبەر مەسیح ـ علیه السلام ـ ماونەتەوە ، و ئایینەکەیان نەگۆڕیوە) ؟ یان داهێنراوی خاچ پەرستانە کە(مەبەست پێیان ئەو کەسانەیە کە مەسیح ـ علیه السلام ـ بە خوا دەزانن یان بە کوڕی خوا ، یان دەڵێن سێیەمی سێ خواکانە) ؟

گەر وامان دانا کە لەئاینی مەسیحیەکان بوونی هەبێت : ئەوا تۆ وەك بڕوادارێك لەسەرتە پێچەوانەیان بیتەوە. وەئەگەر لەئاینەکەیاندا بنەوایەکی نەبێت لێرەدا تۆ دوو جار بە هەڵەدا چووی :

١ / لاساییان دەکەیتەوە لە شتێکی بێ بنەوادا .

٢ / خودی لاسایی کردنەوەکەیشت بیدعەیە .

دووەم : ئایە بەپێی قورئانی پیرۆز و فەرموودە (**صحیح**) ەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ بۆمان هەیە سەری ساڵی زاینی بەجەژنی خۆمانی بزانین وئاهەنگی تیا بگێڕین

لەوەڵامدا ئەڵێم : گەر بەڕاستی بەدوای وەڵامی دروست دا دەگەڕێیت ئەوا لەم نوسراوەدا لەگەڵمانا بەو پاشان خۆت خاوەن بڕیاریت .

ئەو ڕاستیەی کە بەڵگە نەویستە ئەوەیە کە نابێت هەرگیز وتەی کەس پێش وتەی خوای پەروەردگار و پێغەمبەرەکەی ﷺ بخەین ، هەروەك پەروەردگار ئەفەرموێت : ﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا﴾ (سورة الأحزاب : ٣٦) .

واتە : بۆ هیچ بڕوادارێکی نێر و مێ نی یە ئەگەر خوای پەروەردگار و پێغەمبەرەکەی ﷺ فەرمایشێکیان کردبێت ، ووتە و گوفتاری خۆیان لە فەرمایشەکەی ئەوان بە باشتر بزانن ، ئەو کەسەش کە سەرپێچی خوای پەروەدگار و پێغەمبەرەکەی بکات ، ئەوا گومڕا بوونێکی ئاشکرا گومڕا بووە .

هەروەها ئەفەرموێت : ﴿ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ (سورة النور : ٦٣) .

واتە : با ئاگەدار بن ئەو کەسانەی کە سەرپێچی فەرمانەکانی دەکەن لەوەی کە تووشی فیتنەیەك بن ، یان تووشی سزایەکی سەخت و تووند ببن .

بۆیە لێرەدا جەند پرسیارێك باسەکەمان ئەوروژێنێت : ئایە خوای گەورە فەرمانی بە پێغەمبەرەکەی کردوە ﷺ کە لەم ڕۆژەدا جەژن بگێڕێت ؟!!! یان ئایە پێغەمبەری خوا ﷺ لە سەری ساڵی زاینیدا جەژنی گێڕاوە ؟!!! یان هاوەڵانی لەپاش خۆی لەو ڕۆژەدا جەژنیان گێڕاوە ؟!!! تۆ بڵێیت ئەو موسڵمانانەی لەم ڕۆژەدا جەژن ئەگێڕن بەهەڵەدا چوبێتن ؟ بڵێی جەژنی سەری ساڵی زاینیش سێیەم جەژنی موسڵمانان بێت ؟ یان تۆ بڵێیت بەشداری کردن تیایدا حەرام بێت ؟ زۆر پرسیاری تریش .

بەدڵنیاییەوە خوای گەورە پێغەمبەرەکەی ئاگەدار کردۆتەوە کە لاسایی بێ باوەڕان و خاچ پەرستان نەکاتەوە پێغەمبەریش ﷺ هاوەڵانی لە خۆ شوبهاندنە بێ باوەڕان ئاگەدار کردۆتەوە لەهەموو کردارێکدا نەك تەنها لەجەژنەکاندا . وە ئەگەر بەوردی دیقەتی مێژووی ئیسلام بدەین تەنها سەرچاوەیەك بەدی ناکەین کە باس لەڕەوایەتی جەژن گێڕان بکات لەم ڕۆژەدا بەڵکو هەرهەمووی پێچەوانەی باس دەکات . وەبۆ وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارانەی سەرەوە و چەندین پرسیاری تریش ئەم دێڕانەی خوارەوە باشترین بەڵگەن بۆ ئەوانەی بەدوای ڕاستی دا بگەڕێن :

بەڵگە لەقورئان

جەژن : ناوێکە هەموو ڕۆژ و شوێنێك دەگرێتەوە ، وشەی (**عید**) یش لەزمانەوانیدا بەهەموو ڕۆژێك دەوترێ کەتیایدا خەڵك کۆبێتەوە ، وە بۆیە پێ ی وتراوە (**عید**) چونکە جار لەدوای جار دەگەڕێتەوە و دوبارە ئەبێتەوە .

موسڵمانانیش دوو جەژنیان هەیە : جەژنی (**ڕەمەزان و قوربان**) ئەی ئەم جەژنە چیە کەخەڵکی بەهاتنی خۆشحاڵ ئەبن شایی ئەگێڕن و پیرۆزبایی لەیەکتر ئەکەن ؟!!

زانای پایەبەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) فەرموویەتی : ((جەژنەکان لەو تایبەت مەندیانەن کە ئاینەکانی لەیەکتر پێ جیا ئەکرێتەوە)) ، کەوا بوو سەری ساڵی زاینی جەژنی موسڵمانان نیە . دەزانم ڕاستە خۆ ئەڵێیت بەڵگەت چیە ؟ خوای پەروەردگار لەچەندین ئایەتدا ئاگەداری کردوینەتەوە لەوەی کە خۆمان نەشوبهێنین بە بێ باوەڕان و خاچ پەرستان وەك لەم ئایەتانەی خوارەوەدا بەڕونی دیارە :

جەژنی سەری ساڵی زاینی؟!!

١ ـ ﴿ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾ (سورة الفرقان : ٧٢) .

(**محمد**) کوڕی (**سيرين**) فەرموویەتی : مەبەست لەم ئایەتە ﴿ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ ﴾ (**شعانين**)ە کە یەکێکە لە جەژنی خاچ پەرستان .

وە (**ربيعەی**) کوڕی (**أنس**) یش فەرموویەتی : مەبەست پێ ی جەژنی بێ باوەڕانە ، وە لە چەندەها کەسانی پێشینەوە هەمان واتا دەگێڕێتەوە .

٢ ـ ﴿ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاء الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ (سورة الجاثية : ١٨) ، واتە : ئاینێکی تێرو تەسەلمان بۆ ناردوی لەوەی فەرمان دەکا بە هەموو چاکەیەك و نەهیش دەکا لەهەموو خراپەیەك جاشوێنی بکەوە بۆ بەدەست هێنانی خۆشبەختی دونیاو دوارۆژت وەنەکەی شوێنی کەسانێکی ئارەزو پەرەست و نەزان بکەوی .

٣ ـ ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاء بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ (سورة المائدة : ٥١) ، **واتە : ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان بەخواو پێغەمبەر ﷺ هێناوە نەکەن گاور و خاچ پەرستان بەدۆستی خۆتان بزانن ، کە لەڕاستی دا ئەوان دوژمنی ئێوەن ، وە لە نێوان خۆیشیاندا دۆستی یەکترن و هەریەکێك لەئێوە ئەوان بەدۆست دابنێ ئەوا ئەویش لەوان دەبێ .**

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) لەم بارەیەوە فەرموویەتی : ((بنەوای (**موالاة**) بریتی یە لە خۆشەویستی هەروەك بنەوای (**معاداة**) بریتی یە لە ڕق لێبوون ، چونکە خۆشەویستی هۆکارێکە بۆ نزیك بوونەوە لەیەکتر و ڕق لێبونیش (**المعاداة**) هۆکارێکە بۆ لەیەك دورکەوتنەوە))

٤ ـ ﴿اهدِنَا الصِّرَاطَ المُستَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنعَمتَ عَلَيهِمْ غَيرِ المَغضُوبِ عَلَيهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ﴾ (سورة الفاتحة : ٦ ــ ٧) ، واتە : خوایە ڕێگای ڕاستمان پێشان بدە و ڕێنموییمان بکە بۆ ڕێگەی ئەوانەی کە نیعمەتی خۆتت بەسەریاندا ڕشتوە (کە بریتین لە : پێغەمبەران و پیاو چاکان و شەهیدان) وە نەشمانکەی بەوانەی کەلێیان توڕەی کە(**گاورەکان**)ن و وەنەشمان کەی لەوانەی کەڕێگای ڕاستیان ون کردووە کە(**خاچپەرستان**) ن.

٥ ـ ﴿ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءهُم مِّن بَعْدِ مَا جَاءكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَاً لَّمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (سورة البقرة :١٤٥) ، واتە : جا ئەگەر دوای ئەو زانینەی کە بۆت هاتووە تۆ شوێنی ئارەزووەکانی ئەوان بکەویت ، ئەوا تۆ لە ستەمکاران دەبیت .

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) سەبارەت بە ڕاڤەی ئەم ئایەتە فەرموویەتی: ئەم ئایەتە ئاماژە بەوە دەدات کە پێچەوانە کردنەوەیان (واتە : گاور و خاچ پەرستان) گشتی یە لە هەموو شتێك دا

ئەمەو چەندین بەڵگەی تر هەن لە قورئانی پیرۆز کە نەهی دەکات لەبەشداری کردن لەجەژنی گاور و خاچ پەرستان ، بەڵام ئەوەندە بەسە بۆ خاوەن هزر و ژیریەکان کە پەندی لێوەرگرن .

بەڵگەلە سوننەت

موسڵمانی بەڕێز : خوای پەروەردگار ئەفەرموێت : ﴿ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (سورة النور : ٦٣) ، واتە : با بە ئاگا بن ئەو کەسانەی کە پێچەوانەی فرمانەکانی پێغەمبەری خوا دەبنەوە ، لەوەی کە تووشی فیتنەیەك بن یان تووشی سزایەکی سەخت بن .

پێغەمبەری خوایش ﷺ فەرموویەتی : **" من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد "** (رواه البخاري ومسلم) ، واتە : ئەو کەسەی کە تازەگەری و بیدعەیەك بێنێتە ناو ئایینەکەمانەوە ، و لە ئایین نەبێت ، ئەوا دەدرێتەوە بە ڕووی خاوەنەکەیدا .واتە (وەرناگیرێت لێی)

کەواتە نابێ سەرپێچی بکەین لەو فەرمانانەی کە پێی کردوین ، جا بابزانین سەبارەت بەجەژنی سەری ساڵی زاینی پێغەمبەرمان محمد ﷺ چیمان پێ ئەفەرمووێ :

١ - (أنس) ی کوڕی **(مالك)** بۆمان دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەری خوا ﷺ کۆچی کرد بۆ مەدینە ، دوو ڕۆژی دیاری کراومان هەبوو ، بەزم و شادیان تیادا دەگێڕا لێی پرسین : **" ما هذان اليومان ؟ "** ، واتە : ئەو دوو ڕۆژە چین ؟ وتیان : لەسەردەمی نەفامیدا پێش ئیسلام بەزم و شادیمان تیادا دەگێڕا ، پێغەمبەری خواش ﷺ فەرمووی : **" إن الله قد أبدلكم بهما خيرا منهما يوم الاضحى ويوم الفطر "** ، واتە : خوای پەروەردگار بۆی گۆڕیون بە دوو ڕۆژی لەوان چاکتر کە دوو جەژنی : قوربان و ڕەمەزانە (صححه العلامة الألباني في صحيح سنن أبي داود ، برقم : ١١٣٤) .

ڕوی هەڵێنجاندنی بەڵگە لە فەرموودەکە لەوەدایە کە پێغەمبەری خوا ﷺ دانی نەناوە بەڕەوایەتی ئەو دوو ڕۆژەو بێدەنگیش نەبووە لەسەری و نەیهێشتوە جەژن و شادیی تیادا بێگێڕن و بەزم خۆشی بکەن بەڵکو فەرموویەتی : خوای پەروەردگار بۆی گۆڕیون بە دوو ڕۆژی لەوان چاکتر کە دوو جەژنی : قوربان و ڕەمەزانە . وە لە گۆڕینی شتێکی وا پێویست دەکات گۆڕاوەکە بخرێتە لاوە بۆ گۆڕەڕ ، واتە : لەگۆڕینی شتێکدا بەشتێکی تر پێویست دەکات واز لە گۆڕاو بهێنرێت (کە دوو ڕۆژەکەی سەردەمی نەفامیە (**جاهلي**) بۆ گۆڕەڕ کە هەردوو جەژنی (**قوربان و ڕەمەزان**) ە ، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت واجبە واز لەگۆڕاو بهێنرێت بۆ گۆڕەڕ نەك

هەردوكیان ئەنجام بدەیت) . جا توخوا باوەڕداری بەڕێز جەژنی سەردەمی نەفامی خۆشە و چێژی هەیە یان جەژنێك پەروەردگار كردبێتیە خەڵاتی بەندەكانی ؟

٢ ـ پیاوێك لەسەردەمی نەفامی دا نەزر (**نذر**) ی كردبوو كە وشترێك لەشوێنێك بەناوی (**بوانة**) دا سەرببڕێت ئەو پیاوە هاتە لای پێغەمبەری خوا ﷺ و فەرمووی : من نەزرم كردوە وشترێك لە (**بوانة**) سەرببڕم ، پێغەمبەری خواش ﷺ پرسیاری لێكرد ئایە ئەو شوێنە بتێك لەبتەكانی سەردەمی نەفامی (**جاهلي**) تیادا بووە بپەرەسترێت ؟ فەرموویان : نەخێر ، جارێكی تر پرسی ئەی هیچ جەژنێك لەجەژنەكانیانی تێدا نەبووە ؟ فەرموویان : نەخێر . پێغەمبەری خواش ﷺ فەرمووی : نەزرەكەت بەجێ بهێنە.(صححه العلامة الألباني في صحيح سنن أبي داود ، برقم : ٣٣١٣) .

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) سەبارەت بە ڕاڤەی ئەم فەرموودەیە فەرموویەتی : ((ئەگەر سەربڕین لەشوێنی جەژنەكانیان قەدەغە كرابێت ، ئاخۆ ئەنجامدانی هەندێك لە كردەوەكانیان كە لەو ڕۆژەدا ئەنجامی ئەدەن چۆن بێت)) . بەم شێوەیە بەڕونی بۆمان دەردەكەوێت كە سەربڕین لەشوێنی جەژنەكانیان و شوێنی بتەكانیان كە دەیانپەرەست سەرپێچی پەروەردگاری تیایە ، بۆیە بەشداری كردن لەجەژنەكانیان سەرپێچی كردنی فەرمانی پەروەردگارە . بەتایبەت خەڵكانێك هەن هەندێك لەو كارانە ئەنجام ئەدەن كە خاچ پەرستان لە جەژنەكانیاندا ئەنجامی ئەدەن . بەمەشدا بۆمان دەردەكەوێت كەوا بەشداری كردن لەسەری ساڵی زاینیدا كە جەژنی خاچ پەرستانە جائز نیە و تاوانێكی گەورەیە .

٣ ـ پێغەمبەری خوا ﷺ جارێكیان لەجەژنێكدا بە ئیمامی ئەبو بەكری فەرموو : ((ئەی ئەبو بەكر هەموو گەلێك جەژنی تایبەت بەخۆی هەیە ئەمیش جەژنی ئێمەیە)) (متفق عليه) ،

ئەم فەرموودەیەش بەڵگەیە لەسەر قەدەغەكردنی بەشداری كردن لەجەژنی گاور و خاچ پەرستان ئەمەش لەچەند لایەكەوە :

یەكەم : واتاكەی ئەوە دەگەیەنێ كە هەموو گەلێك جەژنی تایبەت بەخۆی هەیە و موسڵمانان بۆیان نیە بەشداری تیادا بكەن چونكە هەرجەژنەو دابوونەریتی تایبەت بەو گەلە هەیە كەوەخاوەن جەژنەكەیە . هەروەك پەروەردگار ئەفەرموێت : ﴿ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا﴾ (سورة المائدة : ٤٨) ، واتە : هەریەكێك لەئێوە شەریعەت و پەیڕەوێكی تایبەتیمان پێ بەخشیون . بۆیە گەر جەژنێك تایبەت بوو بە گاوران و خاچ پەرستان موسڵمانان بەشداری تیادا ناكەن ، چونكە داب و نەریتی تایبەت بەخۆیان لەو ڕۆژەدا ئەنجام ئەدەن كە ئاینی ئیسلام بەتاوان و سەرپێچی داناوە . هەروەك چۆن ئەوانیش بۆیان نی یە لە جەژنەكانی ئێمەدا بەشداری بكەن تاوەكو ئیمان دەهێنن .

دووەم : (**وهـذا عيـدنا**) مەبەسـت تيايـدا كـە جـەژنی (**ڕەمــەزان و قوربــان**) تايبـەتن بەموسـڵمانان و داب و نـەريتی ئـاينی ئيـسلامی تيـا ئـەنجام ئـەدرێ . جگـە لـەم دوو جەژنـە موسڵمانان جەژنی وەرزی تريان نيە و نايشبێت .

٤ ـ پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموويەتی : " **من تشبه بقوم فهو منهم** " (صححه العلامة الألباني في صحيح الجامع ، برقم : ٢٨٣١) ، واتە : **هەركەسێك لاسايی كۆمەڵێك بكاتەوە ئەوا ئەويش لەوانە .** زانای پايە بەرزی ئيسلام (**ابن تيمية**) سـەبارەت بـە ڕاڤـەی ئـەم فەرموودەيـە فەرمويـەتی : ((بەشدار بوون و خۆ شوبهاندن بەوان لەهەندێك لەجەژنەكانيان ئەبێتـە هـۆی دڵخـۆش بونيـان بـەو نارەواييەی كە لەسەرين)) .

هەروەها ئەڵێ : ((كـەم تـرين شـتێك كەسـەبارەت بـەم فەرموودەيـە بـوترێ ، ئەوەيـە كـە خۆشوبهاندن پێيان حەرامە)) . گەر بڵێيت بەشداری ئەكەم و خۆم بەوان ناشوبهێنم پێت دەڵێم هەر قەدەغەيـە ، چـونكە بەشـداری كـردن بەشـێكە لەخۆشـوبهاندن ئەمـە لەلايـەك وە لەلايـەكی تريشەوە گەر خۆشوبهاندن نەبێ تۆ بەشداری لـە بيدعەيەكدا دەكـەيت كەپێغەمبـەری خـوا ﷺ لەبارەيەوە فەرموويـەتی : " **كل بدعة ضلالة وكل ضــلالة في النــار** "واتـە: **هـەموو بيدعەيـەك گومڕايی يە و هەموو گومڕاييەكيش خاوەنەكەی لە دۆزەخدايە.** (صححه العلامة الألبــاني في صــحيح الجامع ، برقم : ١٣٥٣) چونكە ئەم جەژنە و جەژنەكانی تری بێباوەڕان هـيچ بنەوايـەكی لـە ئـاينی ئيسلامدا نيە .

٥ ـ پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموويـەتی: " **خــالفوا المــشركين** " (متفــق عليــه) ، واتـە :پێچەوانەی موشريكان بنەوە .

زانای پايە بەرزی ئيسلام (**ابن تيمية**) سەبارەت بەم فەرموودەيەو فـەرموودەی ژمـارە (٤) فەرموويـەتی : ((**فإن موجب هذا : تحريم التشبه بهم مطلقا ، وكــذلك قولــه : (خــالفوا المشركين) ونحو ذلك مثل ما ذكرناه من دلالة الكتاب والسنة على تحريم سبيل المغضوب علــيهم والضالين ، وأعيادهم من سبيلهم الى غير ذلك من الدلائل**)) .واتـە:ئەمـە ئـەوە دەگەيـەنێت كـە خۆشوبهاندن پێيان بەگشتی حەرامە ، هەروەها ئەوەی كە فەرموويـەتی :(**خالفوا المــشركين**) و هاوشێوەكانی لەوانەی كەباسمان كردووە ، هەموو بەڵگەی قورئان و سوننەتن لەسەر حـەرامێتی شـوێنكەوتنی ڕێگـەی گـاورو خـاچ پەرسـتان، ئاشكراشـە جەژنـەكانيان بەشـێكە لـە ئـايين و ڕێگەكەيان ، و چەندەها بەڵگەی تر هەن لەو بارەيەوە.

٦ ـ لە ئەبی سەعيدی خودريـەوە دەگێڕنـەوە كـە پێغەمبـەری خـوا ﷺ فەرموويـەتی : " شوێن ڕێچكەو ڕێبازی ئەوانەی پێش خۆتان ئەكەون بست بـە بسـت و بـاڵ بـە بـاڵ بەشـێوەيەك

ئەگەر هاتو ڕۆشتنە کونی بزن مژەکێکەوە شوێنیان دەکەون " ، فەرموویان : ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ مەبەستت گاور و خاچ پەرستانە ؟ فەرمووی : " ئەی کێم مەبەستە ؟ " (متفق عليه) .

٧ ـ پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: " **يوم عرفة ويوم النحر وأيام التشريق عيدنا أهل الاسلام وهي أيام الاكل والشرب** " (صححه العلامة الألباني في صحيح سنن أبي داود ، برقم : ٢٤١٩) ، واتە : جەژنی قوربان و سێ ڕۆژی دوای ئەویش ، جەژنی ئێمەیە ئەهلی ئیسلام ، وڕۆژانی خواردن و خواردنەوەیە . دەبینین پێغەمبەری خوا لەم فەرمودەیەدا ناوی هیچ جەژنێکی لەجەژنی بێ باوەڕان وخاچ پەرستان نەهێناوە ، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە بەجەژنی نەزانیوە . کەوا بوو بەشداری کردن تیایاندا ڕەوا نیە و تاوانە . وە کە فەرموویەتی : (**عيدنا أهل الاسلام**) بەو واتایە دێت کە تایبەتە بە موسڵمانان . بۆیان هەیە بخۆن و بخۆنەوە و شادی بگێڕن . ئەوەش دەگەیەنێت کە بۆمان نیە لە جەژنی گەلانی بێباوەڕدا بەشداری بکەین چونکە ئەوانیش جەژنەکانیان تایبەتە بەخۆیان .

هەموو ئەمانەش بریتی بوون لە گوڵبژێرێك لە فەرموودەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ سەبارەت بەناڕەوایەتی بەشداری کردن لەجەژنی گاور و خاچ پەرستان . وە زۆر ئایەت و فەرمودەی تریش هەن سەبارەت بەم بابەتە بەڵام ئەوەی خستومانەتە ڕوو بەسە بۆ کەسێك کە ملکەچی ئارەزووەکانی نەبێت و گوێڕایەڵی خواو پێغەمبەرەکەی بێت ﷺ .

بەڵگە لە وتەی هاوەڵان

لەپاش کۆچ کردنی پێغەمبەری خوا ﷺ هاوەڵانی لەپاش خۆی بەشداری جەژنی گاور وخاچ پەرستانیان نەدەکرد چونکە مامۆستاکەیان ئاگەداری کردبوونەوە کەتەنها دوو جەژنی ساڵانەیان هەیە کە ئەویش هەردوو جەژنی (**ڕەمەزان و قوربان**) ە ، هاوەڵانیش ئامۆژگاری مامۆستاکەیان لەگوێ گرت و لەپاش خۆی کاریان بەقورئان و فەرموده شیرینەکانی مامۆستاکەیان دەکرد و بەردەوام خەڵکیان ئاگەدار ئەکردەوە و ئامۆژگاری خەلکیان دەکرد . جا بابزانین ئەو هاوەڵە نازدارانە چیان فەرمووە سەبارەت بەبەشداری کردن لە جەژنی گاورو خاچ پەرستان :

١ ـ (**عطاء**) ی کوڕی (**يسار**) کە یەکێکە لە گەورە شوێنکەوتوان ، فەرموویەتی : (**عمر**) فەرمویەتی : لە ڕۆژانی جەژنیان دا تێکەڵی بێباوەڕان مەبن لە پەرەستگاکانیاندا چونکە لەوانەیە سزای خوای پەروەردگاریان بەسەرا داباریێت . ئەوەتا ئیمامی عومەر نەهی کردوە لەچونە نێو پەرستگاکانیان لەڕۆژی جەژنەکانیان ، دیارە چونە نێو پەرستگاکانیان لەجەژنەکانیان تاوانێکی گەورەیە و سزاکەی سەختە ، ئاخۆ بەشداری کردن لەجەژنەکانیان و

ئەنجامدانی هەندێك لەكردەوەكانیان سزاكەی چەندە سەخت بێت . ئایە ئەنجامدانی هەندێك لەوكردەوانەیان كە لاوەكانمان لەڕۆژی جەژنەكانیان ئەنجامی ئەدەن گەورەتر نیە لە چونە نێو پەرستگاكانیان ؟ ئایە بەبەشداری كردن توشی ئەو سزایە نابین كە دەبارێت بەسەریاندا ؟ بۆیە باش وایە تا زوە خۆت لەو سزایە ڕزگار بكە .

٢ـ لە (**عبد الله**) ی كوڕی (**عمرو**) فەرموویەتی : ((ئەو كەسەی لە وڵاتی بێ باوەڕاندا بژێت و ئامادەی جەژن و ئاهەنگەكانیان بێت و خۆی بشوبهێنێ پێیان تاكو دەمرێت وە لەسەر ئەو شێوەیە بمێنێتەوە ئەوا لەگەڵ ئەواندا حەشر دەكرێت)) . بڕوانە باوەڕداری بەڕێز بەشداری كردن چەندە مەترسی دارە ، دەتگەیەنێتە ئەو ڕادەیەی كە لەڕۆژی قیامەتدا لەگەڵ ئەوانەدا حەشر بكرێیت كە عیسای كوڕی مەریم ـعلیه السلامـ بەخوای خۆیان ئەزانن هەروەك پەروەردگار ئەفەرموێت : ﴿ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُواْ إِنَّ اللّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ﴾ (سورة المائـدة : ٧٢) ، واتە : كوفری خوایان كردووە ئەو كەسانەی كە دەڵێن عیسی كوڕی مەریەم خوایە . تۆ بڵێیت كەسانێك هەبن بۆ بەشداری كردنی جەژنێكی ساڵانە خۆیان بخەنە ئەو حاڵەی لەگەڵ بێ باوەڕاندا حەشر بكرێت ؟!!! باوەڕناكەم مەگەر یەكێك دوای هەواو ئارەزوی دونیا كەوتبێت و بنەوای ئاینەكەی خۆی لەیاد كردبێت . لەم وتە بەنرخەیشدا ئەوەمان بۆ دەرئەكەوێت كەوا بەشداری كردن و خۆشوبهاندن بە بێ باوەڕان دەمانباتە ئەو ئاستەی تەنانەت لەڕۆژی قیامەتیشدا لەگەڵ موسڵمانان دا حەشر نەكرێین ئیتر خۆت خاوەن بڕیار بە .

٣ ـ ئیمامی عومەر فەرموویەتی : ((**اجتنبوا اعداء الله في أعيادهم**)) ، واتە : بەشدار مەبن و دووربكەونەوە لە بێ باوەڕان لەجەژنەكانیان دا . ئایە ئەم وتەیە زەنگێكی ئاگەدار كەرەوە نیە ؟!! ئایە ئەم وتەیە لەمەترسی بەشداری كردنی جەژنی گاور و خاچ پەرستان ئاگەدارمان ناكاتەوە ؟ بێگومان بەڵێ بۆكەسانێك كە خاوەن بیر و هۆش بن . وتەی تریش زۆرە بەڵام كەسێك بەم سێ زەنگە ئاگەدار نەبێتەوە ئەوا بەزندوییش هاوەڵان ببینێت بەوتەكانیان بەئاگا نایەتەوە .

وتەی زانایان

زانایەكی زۆر سەبارەت بەجەژنی بێباوەڕان و خاچ پەرستان كۆڵیونەتەوە و كتێبیان لەبارەیەوە نوسیوە و وتاریان داوە ، وە لەهەموو ئەوانەی زیاتر كۆڵیوەتەوەو نوسیویەتی زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) یە لەكتێبە ناودارەكەی (**إقتضاء صراط المستقيم مخالفة أصحاب الجحيم**) . بۆ ئەم مەبەستەش بەپشت بەستن بەقورئانی پیرۆز و فورمودە (**صحيح**) ەكانی پێغەمبەر ﷺ و بەپێ لێكدانەوەی هاوەڵان چەندین بەڵگەی تایبەتی و گشتی

کۆکردۆتەوەو وەك بەڵگە هێناویەتیەوە بۆ قەدەغەکردنی بەشداری کردن لەجەژنی گاور و خاچ پەرستان ، ئەمەی خوارەوەش کورتەیەکە لە وتەکانی ئەو زانا پایە بەرزە پێشم خۆشە وەك بەڵگەیەك بیهێنمەوە کەتیایدا زۆر بەوردی و جوانی بابەتەکەمان بۆ ڕوون دەکاتەوە .

زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) فەرموویەتی :

((بەشداری بوون و هاودەنگ بوون لەگەڵ بێ باوەڕان لەجەژنەکانیاندا بە دوو ڕێگا قەدەغە دەکرێت :

بەڵگەی گشتی و بەڵگە تایبەتیەکان

سەبارەت بە بەڵگەی گشتی : بەشدار بوون و هاودەنگ بوون لەگەڵیاندا هاودەنگ بوونە لەگەڵ گاور و خاچ پەرستان لەو شتانەی کە لەئاینەکەماندا نین و داب و نەریتی پێشینیشمان نەبووە . کەواتە هاودەنگ بوون لەگەڵیاندا (**مفسدة**) ی تێدایە وە لەوازلێهێنانی دا (**مصلحة**) ی جیاوازی بوون هەیە لە گەڵیاندا . چونکە جیاوازی بوون لە گەڵیاندا چاکەیە بۆ ئێمە هەروەك پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : " من تشبه بقوم فهو منهم " ، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە خۆشوبهاندن پێیان قەدەغە و حەرامە بەگشتی وە پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : " خالفوا المشركين " ئاشکرایشە کە جەژنەکانیان بەشێکە لە کردەوەکانیان کە لە ئاینەکەیان یان دروشمی ئاینە پوچەڵەکەیانە .

بەڵام بەڵگە تایبەتیەکان : سەبارەت بەخودی جەژنی بێ باوەڕان قورئانی پیرۆزو سوننەت و کۆڕای زانایان و بەڵگەی تریشە ، خوای پەروەردگار لەو بارەیەوە ئەفەرموێ : ﴿ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ ﴾

(**محمد**) ی کوڕی (**سيرين**) فەرموویەتی : مەبەست لەم ئایەتە ﴿ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ ﴾ (**شعانين**) ە کە یەکێکە لە جەژنی خاچ پەرستان . وە ربیعەی کوڕی (**أنس**) یش فەرموویەتی : مەبەست پێ ی جەژنی بێ باوەڕانە ، وە لە چەندەها کەسانی پێشینەوە هەمان واتا دەگێڕێتەوە))

بەکورتی

١ - جەژن : لەکۆی ئەو شەرع و ڕێچکەو ڕێبازو پەرستنانەیە کەخوای پەروەردگار لەبارەیەوە ئەفەرموێت : ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ ﴾ (سورة الحج : ٧) واتە: هەموو ئومەتێك شێوازی پەرستن و پەیڕەوی تایبەتمان بۆ ناردوون . وەکو قیبلە و نوێژ و ڕۆژوو گرتن . بۆیە بەشداری کردن لەجەژنەکانیان بەشداری کردنە لەئەنجامدانی هەندێك لەو پەرستنانەی کە ئاینەکەیان بۆی ڕەوا کردوون . جەژنیش یەکێکە لە جیاکەرەوەی ئاینەکان لە یەکتر هەروەکو

زانای پایەبەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) فەرموویەتی : جەژنەکان لەو تایبەت مەندیانەن کە ئاینەکانی لەیەکتر پێ جیا ئەکرێتەوە .

٢ـ ئەو کردارانەی لەجەژنەکانیاندا ئەنجام ئەدرێ لە لایەکەوە سەرپێچی یە بۆ پەروەردگار و تاوانە . لە لایەکی تریشەوە بیدعەیە ، لەم بارەیەوە زانای پایە بەرزی ئیسلام (**ابن تيمية**) فەرموویەتی : جەژنی گاور و خاچ پەرستان کە خاوەن پەرتووکی ئاسمانیین لەگەڵ ئەو کەسانەی کە موسڵمان نین نەهیان لێکراوە لەبەر دوو هۆکار :

یەکەم : لە بەر ئەوەی خۆشوبهاندنی تێدایە بە بێ باوەڕان .

دووەم : لە بەر ئەوەی بیدعەیە .

٣ ـ لەڕاستیدا جەژنەکە لەئاینی مەسیحیدا هیچ بنەوایەکی نیە و داهێنراوە ، عیسای کوڕی مەریەمیش -عليه السلام- بێ ئاگایە لەو درۆیانەی بەدەمیەوە دەیکەن گەر ئێستاش زندوو بێتەوە هەرگیز بواری ئەوەیان نادات ئەو جەژنە بگێڕن و ئەو بیدعەیە بکەن .

٤ ـ ئەگەر بەجەژنی بزانیت ئەوە تاوانباریت ، گەر بەجەژنیشی نەزانیت بەڵام بۆ خۆشی و کات بەسەربردن بەشداربیت هەر تاوانباریت چونکە خۆت بەوان ئەشوبهێنی هەروەك پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : " من تشبه بقوم فهو منهم ". واتە: هەرکەسێ خۆی بشوبهێنێت بەگەلێك ئەوە لەوان دەژمێردرێت.

٥ ـ ڕنگە لەجەژنەکانیاندا سزای پەروەردگار بڕژێت بەسەریاندا بۆیە بەشداری کردنت توش بوونە بەو سزایەی دادەبارێت بەسەریاندا

٦ ـ ئەنجامدانی شتێك لە کردەوەکانیان وەك پیرۆزبایی کردن و نامە گۆڕینەوە قەدەغەیە لەم بارەیەوە زانای پایەبەرز (**ابن القيم**) فەرموویەتی : ((پیرۆزبایی کردن بەدروشمەکانی کافر و بێباوەڕان کەتایبەتە پێیان بەکۆڕای زانایان حەرام و قەدەغەیە وەکو پیرۆزبایی لێکردنیان بەبۆنەی جەژنەکانیان یان بەهۆی ڕۆژوو گرتنیان وەك ئەوەی پێیان بڵێیت جەژنت پیرۆز بێت ... هتد)) .

٧ ـ بەردەوام بوون لە بەشداری کردن لەجەژنەکانیان هۆکارێکە بۆ خوگرتن بەو دابوونەریتانەی هەیانە کە دواتر دەبێتە هۆی مردنی دڵی ئەنجامدەرو لاواز بوونی باوەڕەکەی و لەبیر کردنی دروشمەکانی ئاینە پیرۆزەکەی کە ئاینی ئسلامە .

٨ ـ بەشداری کردنت بەشداری کردنە لە جەژنێك کە لە ئاینەکەی خۆیاندا هیچ بنەوایەکی نیە و بیدعەیە . بەشداری کردنیشت بەشداری کردنە لە دوو بیدعە .

یەکەم : بیدعەیەکی داهێنراوی خاچ پەرستان

دووەم : هەمان بیدعە لە ئیسلامدا بیدعەیە .

٩ ـ خۆشوبهاندن لەڕوکەشدا ڕێگا خۆشکەرە بۆ خۆشوبهاندن لە کردەوە سەرەکی و پەرەستنەکانیان

١٠ ـ بە بەشداری کردنت خۆش بەختیان پێ ئەبەخشی و دۆستایەتیان لەگەڵدا ئەکەیت پەروەردگاریش ئەفەرموێت : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاء بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾(سورة المائدة :٥١)

واتە : ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان بەخواو پێغەمبەر هێناوە نەکەن گاور و خاچ پەرستان بەدۆستی خۆتان بزانن کە لەڕاستی دا ئەوان دوژمنی ئێوەن ، وە لە نێوان خۆیشیاندا دۆستی یەکترن و هەریەکێك لەئێوە ئەوان بەدۆست دابنێ ئەوا ئەویش لەوان دەبێ .

چیرۆکێك لەنێوان خەیاڵ و ڕاستی و پەند وەرگرتندا

جۆرج پیاوێکی ئەمریکی یە . تەمەنی نزیك پەنجا ساڵ ئەبێت لەڕوی تەندروستیەوە زۆر باشە لەگەڵ خێزانەکەی و کچە بچوك و کوڕە هەژدە ساڵەکەیدا کە پلان بۆ چونە زانکۆ دائەڕێژێ لەشارۆچکەیەکی باکوری شاری واشنطن ئەژین . شارۆچکەکەی خۆی زۆر خۆشدەوێ و تیایدا سەرقاڵی بازرگانیە ، کاتێك نزیك مانگی (**ذي الحجة**) ئەبنەوە بەهەموویانەوە سەرقاڵی ئەوە ئەبن کە بزانن لەچەنی مانگ ڕۆژی کوشتارە جۆرج خۆی بەکەناڵە ئاسمانیە ئیسلامیەکاندا ئەگەڕێ و خێزانەکەیشی بەردەوام لەڕێگەی ڕادیۆ وە گوێ لە ئێزگە ئیسلامیەکان دەگرێ و کوڕەکەشیان لەئینتەرنێت لەسایتە ئیسلامیەکان بەدوای زانینی هەواڵی یەکەم ڕۆژی کوشتاردا ئەگەڕێ . زۆریش حەزئەکەن ژمارە تەلیفۆنی باڵوێزخانەی ولاتێکی ئیسلامیان دەست بکەوێ بۆ زانینی ڕۆژی کوشتار و یەکەم ڕۆژی جەژنی قوربان ئەمجارەش جۆرج هەرکە لەیەکێك لەکەناڵە ئاسمانیەکانەوە هەواڵی دیاری کردنی یەکەم ڕۆژی جەژنی قوربانی بیست بەپەلە و خۆشحاڵی خۆی گەیاندە خێزانەکەی و ئەم هەواڵە خۆشەی بەویش ڕاگەیدند . لە پاش تۆزێك کوڕەکەیشیان تەلیفۆنی بۆکردن و پێیانی ڕاگەیاند کەوا لە ئەنتەرنێت هەواڵەکەی بینیوە .جۆرج بەدرێژایی ساڵ مەبلەغێك پارەی پاشەکەوت کردووە بۆ ئەم ڕۆژە ، بۆ ڕۆژی دوایی دوای نیوەڕۆ ڕۆیشت بۆ بازاڕی گەورەی شار لەوێدا مامەڵەی شەکێکی باشی کرد پارەکەی بەشی نەکرد بۆیە زوو بەزوو لەنزیك ترین خەزێنە (بانك) پارەی هێناو شەکەکەی کڕی . بەهاوکاری کوڕەکەی خستیانە دوای ئۆتۆمبێلەکە و گەڕانەوە ماڵەوە. کچەکەیشی لاسایی دەنگی شەکەکەی دەکردەوە ، جۆرج بەرلەوەی لەماڵ دەربچێ خێزانەکەی پێی وت : جۆرج ئاگات لێی بێت شەکەکەمان بۆ قوربانیە شەل و کوێرو لاواز نەبێت . جۆرجیش وتی : خەمت نەبێ ئەزانم . لەڕێگەی گەڕانەوەدا جۆرج زۆر دڵی خۆش بوو چونکە شەکێکی کڕیبوو بەکەڵکی قوربانی بێت .

شەكێكی زندویشی كڕی چونكە ئەیەوێ بەدەستی خۆی و بەڕێگەیەكی شەرعی سەری ببڕێت . كچە بچكۆلانەكەی بەدەنگە ناسكەكەی وتی : باوكە جەژنی قوربان چەن خۆشە ، جلە نوێیەكانم لەبەر ئەكەم و لەگەڵ منداڵەكان یاری ئەكەم و سەردانی دراوسێ و خزمەكانمان ئەكەین . باوكە زۆر حەز ئەكەم كە گەورە بووم جلێكی پۆشتە بپۆشم و لەچك بدەم بەسەرما . كە گەیشتنە ماڵەوە خێزانەكەی بەپەلە هاتەپیریانەوە و بەجۆرجی وت : مێردە خۆشەویستەكەم زانیم كەوا قوربانی ئەبێ بكرێت بەسێ بەشەوە ، بەشێكی ئەدرێت بەفەقیرو هەژاران ، بەشێكیشی ئەتوانین هەڵگرین ، بەڵام خۆمان ئەیدەینە دراوسێكانمان ، بەشەكەی تریشی ئەخۆین . لەیەكەم ڕۆژی جەژنی قوربانـدا شەكەكەی ڕوكردە قیبلەو بەشێوەیەكی شەرعی سەری بڕی وبەیارمەتی خێزانەكەی و كوڕەكەی پارچە پارچەیان كردو كردیانە سێ كۆمەڵەوە دوانیان بەخشی و بەشێكیان بۆ خۆیان هێشتەوە . جۆرج زۆر بەپەلە كاری دەكرد وردە وردە ماندو بوون كاری تێكرد لێرەدا دەنگی بەرز كردەوەو بەتوڕەییەوە بەخێزان و كوڕەكەی وت خێراكەن ئەمڕۆ یەكشەمەیە دەبێت بڕۆین بۆ كەنیسەیش ، جۆرج پیاوێك بوو هەموو یەك شەمەیەك سەردانی كەنیسەی دەكرد خێزان و منداڵەكانیشی لەگەڵ خۆی دەبرد ... **چیرۆكەكەمان تەواو بوو** .

دڵنیام ئێستا چەندین پرسیار لات دروست ئەبێت بشم بینی ڕەنگە لێم بپرسی : بەم چیرۆكە توشی سەرسوڕمانت كردین جۆرج موسڵمانە یان خاچ پەرستە ؟! گەر موسڵمانە بۆچی سەردانی كەنیسە دەكات ؟! ئەگەر خاچ پەرستیشە بۆچی قوربانی ئەكات ؟! ئەڵێیت باوەڕناكەم خاچ پەرەستێك قوربانی بكات و بەجەژنی قوربان خۆش حاڵ بێ ؟ باوەڕ ناكەی خاچ پەرەستێك بەدرێژایی ساڵ پارە بۆ قوربانی كردن كۆبكاتەوە ؟ بۆ باوەڕ ناكەیت ئەوە نیە لەوڵاتی خۆماندا عبدالله و عبدالرحمن و خدیجە و هاوڕێ و سارا و .... لەسەری ساڵی زاینیدا جەژن ئەگێرن و خۆشی ئەكەن جلی ڕەنگاوڕەنگ لە بەر دەكەن و نامەی ڕازاوە و بۆن خۆش بۆیەكتر ئەنێرن . مافی خۆتە بپرسیت . منیش لەوەڵامدا پێت ئەڵێم جۆرج و منداڵەكانی و خێزانەكەیشی و ئەوانەیش بەردەوامن لەسەر سەردان كردنی كەنیسە پێیان وایە كە عیسای كوڕی مەریەم ـ علیه السلام ـ كوڕی خوایە پەنا ئەگرم بەخوا . هەرگیز باوەڕیشیان بە پێغەمبەرەكەمان نیە و بەشداریش لەجەژنەكانمان ناكەن . كەچی بە پێچەوانەوە لاوانی باوەڕداری وڵاتی خۆمان كوێرانە لاسایی خاچ پەرستان ئەكەنەوە و لەجەژنەكانیاندا ئامادەن وجەژنەكانی خۆیشیان لەیاد كردوە

بەڵێ خاچ پەرستان هەرگیز ئامادەنین لەجەژنی قوربان و ڕەمەزان بەشداری بكەن و خۆشی دەربڕن وقوربانی بكەن . ئەم چیرۆكەش هەرچەندە لەنێوان خەیاڵ و ڕاستی دا یە بەڵام چەندین پەندو ئامۆژگاری تیایە بۆ ئەوانەی خاوەن هزر و هۆشن و بەباشی لێكی ئەدەنەوە .

وتەی کۆتایی

بڕواداری شوێنکەوتەی قورئانی پیرۆز و فەرمووده (**صحيح**) ەکانی پێغەمبەر ﷺ ئیستا زانیت کە بەشداری کردن و پیرۆزبایی کردن لەجەژنی بێ باوەڕاندا قەدەغەیە و تاوانە ئەوەیشت زانی کە موسڵمانان تەنها دوو جەژنیان هەیە و نابێت بە سێ بۆیە هەروەك چۆن گاور و خاچ پەرستان شانازی بەجەژنەکانی خۆیانەوە ئەکەن کاتی ئەوە هاتووە تۆیش شانازی بەجەژنەکانی خۆتەوە بکەیت هەروەك مامۆستا و پێغەمبەرمان ﷺ فەرموویەتی : " جەژنی قوربان و سێ ڕۆژی دوای ئەویش ، جەژنی ئێمەیە ئەهلی ئیسلام ، وڕۆژانی خواردن و خواردنەوەیە " . وە کاتی ئەوە هاتووە دووربکەویتەوە لەجەژنی ئەوانەی ئەڵێن : عیسای کوڕی مەریەم ـ عليه السلام ـ خوایە !!! خوا پەنامان بدات . ئەویش بزانە عیسای کوڕی مەریە ـ عليه السلام ـ بێ ئاگایە لەم جەژنەی کە دایان هێناوە وەك چۆن بێ ئاگایە لەو درۆیانەی کە بەدەمیەوە دەیکەن . هەروەها ئاینی خوا کامڵەو پێویستی بەداهێنان و تازەگەری نیە هەروەك ئەفەرموێت : ﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا﴾

(سورة المائدة : ٣) .واتە: ئەمڕۆ ئاینەکەم بۆ کامڵ کردن و نیعمەتی خۆمم بەسەرتانا ڕشت ، بەوەش ڕازی بووم کە ئیسلام ئاینتان بێت.

بۆیە ئەگەر سەری ساڵی زاینی بەجەژن بزانیت ئەوا پێت وایە کە ئاینی ئیسلام کامڵ نیە و خوای گەورە بیری چووە پێمان ڕابگەیەنێ کە سێ جەژنمان هەیە !! خواپەنامان بدات ئەمەش تاوانە . لەلایەکی تریشەوە پێغەمبەری خوا ﷺ بەوە تۆمەت بار دەکەیت کە ئاینەکەی بەتەواوەتی و وەکو خۆی نەگەیاندوە لەکاتێکدا لەڕێگەی فەرمودەکانیەوە هەموو چاکەیەکی فێرکردوین و لەهەموو تاوان و خراپەیەکیش ئاگەداری کردوینەتەوە لەوانەش جەژنی گاور و خاچ پەرستان بەتایبەتی سەری ساڵی زاینی کەبەشداری کردن تیایدا تاوانێکی گەورەیە و سزایەکی سەختی لەدواوەیە .

لەپاش ئەم هەموو بەڵگانە تۆ بڵێیت کەسێك هەبێت سەری ساڵی زاینی بەجەژنی خۆی بزانێت و جەژنی تیابگێڕێت و بەشداری تیابکات . باوەڕداری بەڕێز بڕیار بدە بڕیارێکی دروست ، ئەگەر تائێستا بەجەژنت زانیوە یان هەر بەشداریت تیاکردوە و با بەجەژنیشت نەزانیبێ تاوانبار بویت بەو بەشداری بوونەت ، بڕیاری دروستیش وازهێنانە لەبەشداری کردن ، ئەو ساڵانەش کە بەبێ ئاگا لێبوون بەشداریت کردوە ئەوا خوای پەروەردگار فەرموویەتی : ﴿ عَفَا اللّهُ عَمَّا سَلَف وَمَنْ عَادَ فَيَنتَقِمُ اللّهُ مِنْهُ وَاللّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ﴾ (سورة المائدة : ٩٥) ، واتە: خوای پەروەردگار لەوەی ڕابوردو خۆش بووە، بەڵام ئەوەتان جارێکی تر بگەڕێتەوە سەری ئەوا خوای پەروەردگار تۆڵەی

لێ دەسێنێتەوە، خواش بەتواناو تۆڵە سێنە.(إن شاء الله) خوا لێت خۆش ئەبێت چونکە نەتزانیوە قەدەغەیە بەمەرجێك جارێکی تر نەگەڕێیتەوە سەری .

بڕواداری بەڕێز : لەدوای خوێندنەوەی ئەم نووسراوە بیدەرە دەستی یەکێکی تر باسوودی لێوەرگرێ . گەر توانیت بۆ نەخوێندەوارەکانیشی بخوێنەوە و هاوڕێکانیشت لێی ئاگەدار بکەرەوە ، بۆ ئەوەی چی دی کوێرانە لاسایی گاور و خاچ پەرستان نەکەنەوە . جاچەندە هاوکاری بکەیت لە ئاگەدارکردنەوەی خەڵکی ئەوەندە چاکەت بۆ دەنوسرێ ، تاوانی ئەو چەند ساڵەی بەشداربوونت . بەئاگەدارکردنەوەی خەڵکی بسڕەوە . پێغەمبەری خوایش ﷺ فەرمویەتی : **" الدال على الخير كفاعله "** (صححه العلامة الألباني في صحيح الجامع ، برقم : ٣٣٩٩) ، واتە : ئەو کەسەی کە خێرێك بە موسڵمانان پیشان بدات ئەوا بەقەد ئەنجامدەرەکەی پاداشتی دەگات .